

Załącznik nr 1
do uchwały nr 1120/25
Zarządu Województwa
Zachodniopomorskiego
z dnia 25 czerwca 2025 r.

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ
ZA ROK 2024
DLA WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO

Szczecin 2025

Spis treści

WPROWADZENIE.....	3
1. DANE O SYTUACJI DEMOGRAFICZNEJ I SPOŁECZNEJ	4
2. DANE O KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY I WSPARCIA.....	10
2.1. GMINA – ZADANIA OPS ORAZ MOPS, MOPR	23
2.2. POWIAT - ZADANIA PCPR ORAZ MOPR	26
3. ZASOBY INSTYTUCJONALNE POMOCY SPOŁECZNEJ	39
4. KADRA JEDNOSTEK POMOCY SPOŁECZNEJ	42
5. ŚRODKI FINANSOWE NA WYDATKI W POMOCY SPOŁECZNEJ I W INNYCH OBSZARACH POLITYKI SPOŁECZNEJ W BUDŻETACH JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO.....	43
6. WNIOSKI I REKOMENDACJE	49
ANEKS	53

WPROWADZENIE

Zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2024 r., poz. 1283 z późn. zm.), do zadań samorządu województwa należy opracowywanie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej, na podstawie częściowych ocen sporządzanych przez samorządy gmin i powiatów z terenu województwa, w oparciu o analizy lokalne oraz przekazanie jej Sejmikowi Województwa. Ocena, wraz z rekomendacjami, powinna stanowić podstawę do planowania budżetu na rok następny.

Do opracowania Oceny Zasobów Pomocy Społecznej zostało wykorzystane narzędzie elektroniczne w formie modułu w Centralnej Aplikacji Statystycznej (CAS), należące do grupy systemów informatycznych Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej.

Narzędzie pozwala obserwować dynamikę zmian w systemie pomocy społecznej i jej otoczeniu – zarówno w obrazie klientów pomocy, wewnętrznych struktur instytucji pomocy, jak i ze strony finansowej zadania – na każdym szczeblu administracji samorządowej.

W województwie zachodniopomorskim w 2024 r., na 113 gmin i 21 powiatów, otrzymano od nich 100% sprawozdań, co umożliwia na przeprowadzenie kompleksowej analizy sytuacji pomocy społecznej w regionie.

Raport jest również próbą ujęcia zasobów pomocy społecznej w sposób systemowy, porównywalny dla wszystkich samorządów. Może on stanowić podstawę do planowania działań zarówno w regionalnej i krajowej polityce społecznej.

1. DANE O SYTUACJI DEMOGRAFICZNEJ I SPOŁECZNEJ

Województwo zachodniopomorskie, w obecnych granicach, istnieje od 1 stycznia 1999 roku. Jest to piąte pod względem powierzchni województwo w Polsce (powierzchnia 22,9 tys. km²) ale jedenaste pod względem liczby mieszkańców. Na koniec 2024 roku Polska liczyła 37 563 tys. mieszkańców, w odniesieniu do 37 637 tys. mieszkańców w 2023 r. Liczba mieszkańców województwa zachodniopomorskiego wyniosła 1 626 876 (o 9 417 mniej niż w 2023 i o 26 145 mniej niż w roku 2022). Wskazuje to wyraźnie na niezbyt duże zagęszczenie ludności i rozproszoną sieć osadniczą, co jest specyficzne dla regionu oraz może mieć przełożenie na realizację polityki społecznej.

W 2024 r. województwo było podzielone administracyjnie, tak samo jak w roku poprzednim, na 113 gmin i 21 powiatów, w tym 3 powiaty grodzkie (miasta na prawach powiatu) i 18 powiatów ziemskich. Wielkości wskaźników w tzw. „Prognozie na rok 2025”, zostały określone przez gminy. Ponieważ rubryki prognostyczne nie są dla samorządów obligatoryjne, nie wszystkie gminy uzupełniły dane w tym zakresie.

Struktura ludności

Obserwowane od lat zmiany w strukturze wiekowej ludności oraz wszelkie opracowywane prognozy wskazują na postępujący proces starzenia się społeczeństwa regionu. Na koniec 2024 r. struktura wieku ludności w województwie wyglądała następująco:

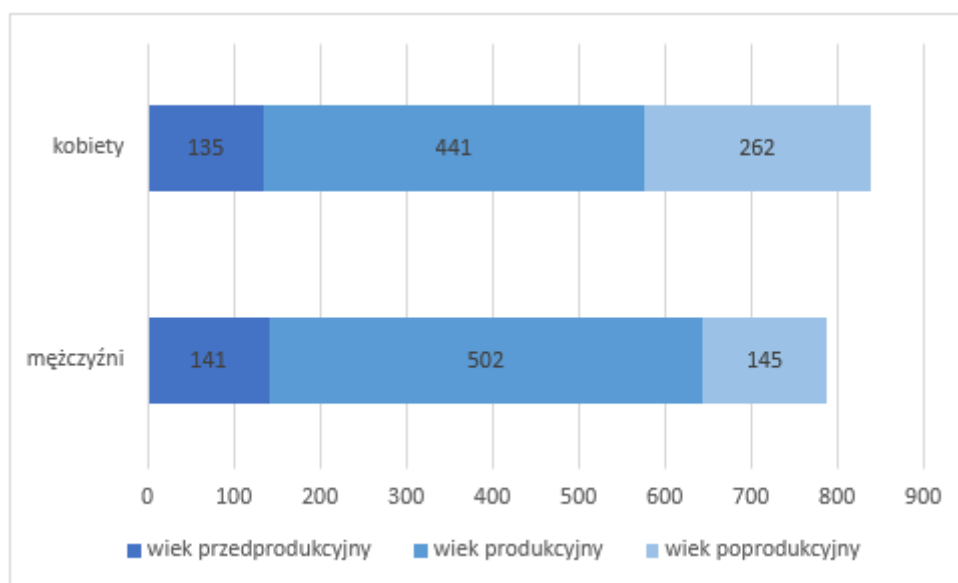
- osoby w wieku przedprodukcyjnym: 17% ogółu ludności (w 2023: 17%, w 2022 r.: 18%, w 2021 r.: 17%)
- osoby w wieku produkcyjnym: 58% ogółu ludności (w 2023: 59%, w 2022 r.: 58%, w 2021 r.: 59%)
- osoby w wieku poprodukcyjnym: 24% ogółu ludności (analogicznie 24% w 2023, 2022 i 2021 r.).

W 2024 r., **wartość wskaźnika obciążenia demograficznego**, mierzonego liczbą osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym, w województwie zachodniopomorskim, wyniosła 71 (72 w 2023, 71 w 2022 r.). Średnia wartość wskaźnika dla Polski wyniosła 72 (71 w 2023 oraz 70 w 2022 r.). Dla Polski wyraźnie widać wzrost, rok do roku, tego wskaźnika, co potwierdza prognozy dynamicznie starzejącego się społeczeństwa.

Struktura ludności według płci w województwie zachodniopomorskim, od kilku lat kształtuje się w podobny sposób. W ogólnej liczbie mieszkańców regionu nieznacznie przeważają kobiety, które stanowią 51,5% ludności. Jest to również cecha charakterystyczna dla całej Polski. Wskaźnik feminizacji od kilku lat nie wykazuje większych zmian i oscyluje na poziomie – 106 kobiet na 100 mężczyzn. W latach 2002-2024 liczba mieszkańców zmalała o 4,2%. Średni wiek mieszkańców wynosi 43,7 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców Polski. Prognozowana liczba mieszkańców zachodniopomorskiego w 2050 roku wynosi 1 453 315, z czego 744 264 to kobiety, a 709 051 mężczyźni.

Warto jednak zwrócić uwagę na to, że w poszczególnych grupach wiekowych struktura ludności ze względu na płeć wyraźnie się różni. Przewaga liczby kobiet nad liczbą mężczyzn jest charakterystyczna dla osób w wieku poprodukcyjnym, natomiast w wieku przedprodukcyjnym oraz produkcyjnym, tendencja ta jest odwrotna.

Wykres nr 1. Struktura ludności według płci i ekonomicznych grup wieku w 2024 r. (w tys.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Rynek pracy

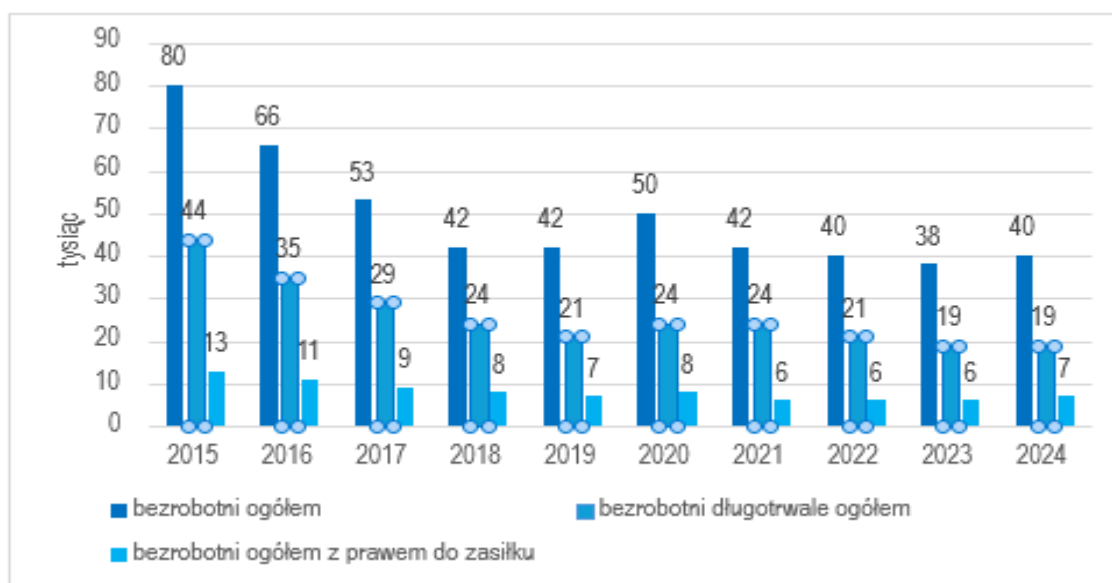
Na koniec 2024 roku wzrosła liczba osób bezrobotnych w porównaniu do liczby bezrobotnych w latach wcześniejszych. W Powiatowych Urzędach Pracy w 2024 r. zarejestrowano łącznie 39 675, podczas gdy rok wcześniej było to 38 069 osób, zatem zarejestrowano o 1 606 osób więcej niż w roku poprzednim. Warto zauważyć, że był to pierwszy odnotowany od dłuższego czasu wzrost liczby osób bezrobotnych - patrząc rok do roku.

Udział bezrobotnych w wybranych kategoriach na koniec 2024 r:

- bez prawa do zasiłku – 85,0% (85,1% w roku 2023)
 - do 25 roku życia – 10,9% (11,2% w roku 2023)
 - długotrwale bezrobotni – 48,9% (49,0 % w roku 2023)
 - powyżej 50 roku życia – 29,0% (28,9% w roku 2023)
 - bez kwalifikacji zawodowych – 35,6% (35,9% w roku 2023)
 - z niepełnosprawnościami – 4,7% (5,9% w roku 2023).

Porównując poszczególne dane za lata 2022, 2023 oraz za rok 2024 można stwierdzić, że problem bezrobocia od kilku lat utrzymuje się na podobnym poziomie, a występujące różnice są niewielkie, co potwierdza, że rynek pracy nadal jest rynkiem pracownika i jest dość stabilny.

Wykres nr 2. Osoby bezrobotne w Województwie Zachodniopomorskim w latach 2015-2024.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OZPS za 2024 r.

Wybrane elementy infrastruktury społecznej

W roku 2024 r. nadal widoczna jest tendencja spadkowa dotycząca zasobów **mieszkań komunalnych należących do gmin** – łącznie było ich 39 616 (w 2023 – 40 156, w 2022 r. – 41 504). Zmniejszeniu uległa także liczba wniosków o mieszkanie z zasobów gminy z 6 264 w 2022 r. przez 6 076 w 2023, do 5 660 w roku oceny.

Liczba mieszkań socjalnych spadła z 6 672 w 2022 r. przez 6 461 w roku 2023, do 6 092 w roku oceny. Jednocześnie zmniejszeniu uległa liczba osób oczekujących na mieszkanie - w 2024 r. wykazano 4 089 osób, w roku 2023 było to 4 288, a w 2022 r. było to 4 591 osób.

Istotną zmianę odnotowano także w liczbie **wyroków eksmisyjnych**, utożsamianej z liczbą dłużników wskazanych przez sąd, bez prawa do lokalu socjalnego lub zamiennego. W 2022 r., podobnie jak w roku 2021, wyniosła ona 1,3 tys., w roku 2023 już 2 tys., a w roku oceny spadła dość znacząco do poziomu 1,1 tys.

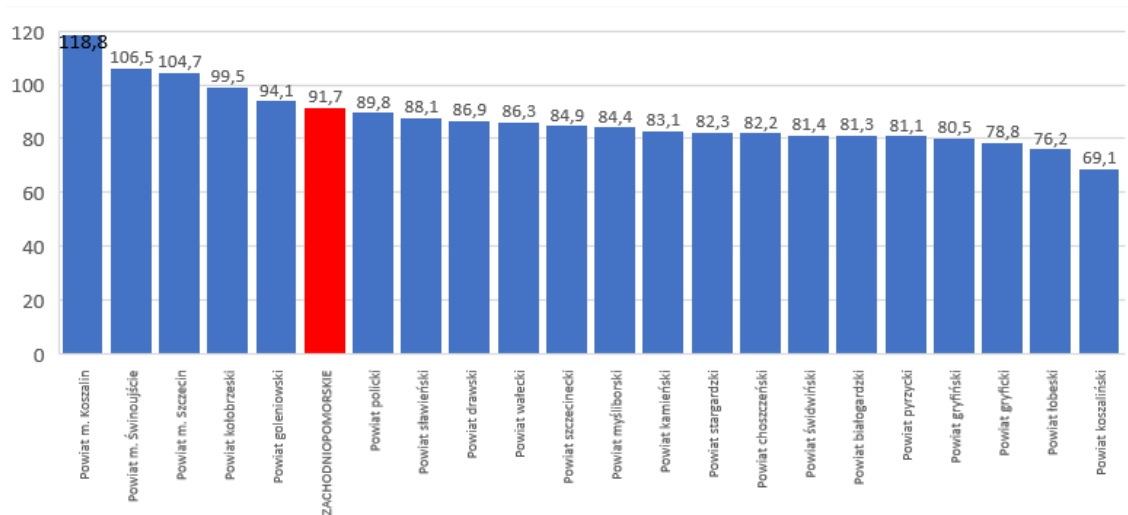
Liczba publicznych i niepublicznych żłobków, oddziałów żłobkowych i klubów dziecięcych na terenie województwa systematycznie wzrasta. W 2023 r. funkcjonowało 231 tego typu jednostek, dla porównania w 2022 - 225 w 2021 r. – 211, a w 2020 r. – 197¹.

W roku 2023 w zachodniopomorskim działało 469 **przedszkoli**, w których do 2 249 oddziałów uczęszczało 44 416 dzieci (21 646 dziewczynek oraz 22 770 chłopców). Liczba publicznych i niepublicznych przedszkoli, wraz z liczbą oddziałów przedszkolnych przy szkole podstawowej, punktów przedszkolnych i zespołów wychowania przedszkolnego, zlokalizowanych na terenie województwa, nieznacznie wzrosła w porównaniu do 2022 r. (862 placówki wobec 848 placówek w 2022 r.). Znamiennym jest też wskaźnik obrazujący udział dzieci w wieku 3-5 lat, korzystających z wychowania przedszkolnego. Średnia dla województwa jest jedynie nieznacznie niższa od poziomu

¹ Na podstawie danych GUS dostępnych na dzień 09.05.2025 roku (dane za 2023 r., brak danych za 2024 r.).

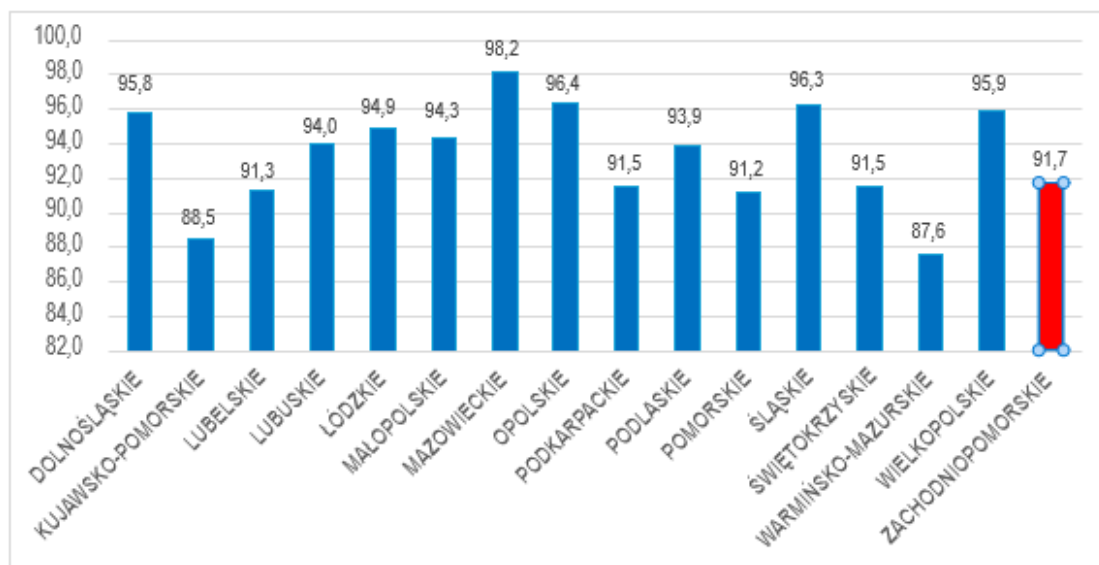
krajowego (94,2), ale sytuacja w poszczególnych powiatach jest zróżnicowana - w większości z nich odnotowuje się wskaźniki znacznie poniżej średniej krajowej i wojewódzkiej².

Wykres nr 3. Odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym, w podziale na powiaty, w 2023 r.

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS.

Wykres nr 4. Odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym, w podziale na województwa w 2023 r.

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS.

² Na podstawie danych dostępnych na dzień 09.05.2025 roku (dane za 2023 r., brak danych za 2024 r.).

Bardzo ważnym elementem infrastruktury wspierającej rodzinę, w tym przede wszystkim w zakresie opieki nad dziećmi i młodzieżą, są **placówki wsparcia dziennego**. Pobyt dziecka w takiej placówce jest bezpłatny oraz dobrowolny. Wyjątek stanowi sytuacja, kiedy sąd, w trybie postanowienia, kieruje dziecko do placówki.

Placówki wsparcia dziennego prowadzone w formie opiekuńczej, w tym w formie: kół zainteresowań, świetlic, klubów i ognisk wychowawczych, zapewniają dziecku opiekę, pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, zabawę i zajęcia sportowe oraz rozwój zainteresowań. W roku oceny, w zachodniopomorskich placówkach wsparcia dziennego, zapewniono łącznie 6 024 miejsc (w 2023 - 6 514, w 2022 r. – 6 387, 2021 r. – 6 305).

W zachodniopomorskim, w 2024 r. działały także 355 placówki (świetlice i kluby) określane jako **miejsca spotkań dla seniorów**. Było to o dwie takie placówki więcej niż w roku ubiegłym (w roku 2023 =353). Zajmowały się one integracją społeczną osób starszych, rozwojem życia kulturalnego, oświatowego, towarzyskiego i rekreacyjnego dla tej grupy mieszkańców. Dla porównania w 2021 roku na obszarze województwa zachodniopolskiego było ich łącznie 317, a w 2022 r. 375. Prognozuje się, że w roku 2025 ich liczba zwiększy się do 365.

Kolejnym typem podmiotów infrastruktury społecznej są **hospicja**, w których sprawuje się wszechstronną opiekę zdrowotną, psychologiczną i społeczną nad pacjentami znajdującymi się w stanie terminalnym. Na terenie województwa, w 2023 r., podobnie jak rok wcześniej, funkcjonowało 8 tego typu podmiotów, natomiast w roku oceny ich liczba wzrosła aż do 22. Prognoza na rok przyszły (2025) wskazuje na utrzymanie tej wysokiej ilości hospicjów w porównaniu do lat ubiegłych.

Interesującym wskaźnikiem w obecnej sytuacji geopolitycznej Polski jest liczba **ośrodków dla cudzoziemców** funkcjonujących w województwie zachodniopomorskim. Zarówno w 2023 roku, jak i w roku 2024 na terenie regionu nie funkcjonował żaden ośrodek tego typu, nie prognozuje się także (dla 2025 r.) jego powstania.

W 2024 roku w województwie zachodniopomorskim funkcjonowało 106 **jednostek organizacyjnych pomocy społecznej gminnych**, w tym:

- 1 dom pomocy społecznej
- 2 ośrodki prowadzące miejsca całodobowe okresowego pobytu
- 12 ośrodków prowadzących miejsca całodobowe okresowego pobytu prowadzonych przez inne podmioty niż gminy
- 27 ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi
- 15 ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi prowadzonych przez inne podmioty niż gminy
- 18 dziennych domów pomocy
- 3 dziennych domów pomocy prowadzonych przez inne podmioty niż gminy
- 1 schronisko dla osób bezdomnych
- 20 klubów samopomocy
- 4 kluby samopomocy prowadzone przez inne podmioty niż gminy
- 8 ośrodków wsparcia
- 7 ośrodków wsparcia prowadzonych przez inne podmioty niż gminy
- 58 mieszkań treningowych i wspomaganych

- 18 mieszkań treningowych i wspomaganych prowadzonych przez inne podmioty niż gminy.

Ponadto na terenie województwa zachodniopomorskiego działało 18 **powiatowych centrów pomocy rodzinie** oraz inne jednostki pomocy społecznej o zasięgu powiatowym. Były to:

- 25 domów pomocy społecznej
- 6 domów pomocy społecznej prowadzonych przez inne podmioty niż powiaty
- 3 ośrodki wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi
- 4 ośrodki wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi prowadzonych przez inne podmioty niż powiaty
- 3 środowiskowe domy samopomocy
- 3 środowiskowe domy samopomocy prowadzonych przez inne podmioty niż powiaty
- 1 dzienny dom samopomocy prowadzony przez inne podmioty niż powiaty
- 5 ośrodków interwencji kryzysowej
- 2 ośrodki interwencji kryzysowej prowadzone przez inne podmioty niż powiaty
- 19 mieszkań treningowych i wspomaganych
- 2 mieszkania treningowe i wspomagane prowadzone przez inne podmioty niż powiaty.

Należy podkreślić zmiany systemowe zachodzące w strukturze organizacyjnej pomocy społecznej, które pojawiły się wraz z wejściem w życie ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz.U. z 2019 r., poz. 1818) - istnieje możliwość tworzenia nowych jednostek organizacyjnych gminy i nowych instytucji lokalnej polityki społecznej – **centrów usług społecznych (CUS)**. CUS ma służyć rozwojowi i integracji usług społecznych organizowanych i świadczonych na poziomie lokalnym. Centra te są również źródłem kompletnych informacji o usługach społecznych. Tworzone w CUS programy usług społecznych mogą być kierowane do osób, rodzin, grup społecznych, grup mieszkańców o określonych potrzebach lub ogółu mieszkańców. W centrach mogą być prowadzone także działania adresowane do całych społeczności lokalnych, ukierunkowane na integrację mieszkańców oraz podniesienie spójności społecznej. Za realizację tych działań jest odpowiedzialny organizator społeczności lokalnej. Dzięki temu, w indywidualnych planach usług społecznych są uwzględniane nie tylko same usługi społeczne, ale również dostępne bezpłatnie działania wspierające o charakterze samopomocowym i wolontaryjnym, prowadzone przez samych mieszkańców - np. pomoc sąsiedzka³.

Na koniec 2023 r. w zachodniopomorskim funkcjonowało 6 Centrów Usług Społecznych (w Koszalinie, Kołobrzegu, Resku, Łobzie, Goleniowie i w Gminie Świdwin). Pod koniec roku 2024 w regionie działało 7 Centrów - z nowo utworzonym CUS w Karlinie. Prognozuje się znaczące zwiększenie tej liczby (co najmniej podwojenie) w 2025 roku.

³ MRPIPS <https://www.gov.pl/web/rodzina/co-to-jest-cus> (dostęp: 07.06.2024 r.)

Mapa nr 1. Centra usług społecznych działające na terenie województwa zachodniopomorskiego na koniec 2024 r.

Źródło: opracowanie własne.

2. DANE O KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY I WSPARCIA

Analiza raportowanych **danych dotyczących osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej** umożliwia przedstawienie rozkładu przestrzennego, w podziale na powiaty, a także opracowanie prognozy w tym zakresie na rok następny, dla całego województwa zachodniopomorskiego.

Liczba osób, którym udzielono pomocy i wsparcia, w roku dokonywanej oceny (2024 rok) wynosiła 86 031 osób. Dla porównania w 2023 było to 87 619 osób, w 2022 r.: 95 011, a w 2021 r.: 94 146). Zebrane dane wskazują, że liczba osób korzystających ze wsparcia tej instytucji powoli, ale i systematycznie spada.

W roku 2024, **liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej** wynosiła 38 671, w tym długotrwale korzystających 21 168 osób, co stanowi 54,7% ogółu. W poprzednich latach wartości te kształtowały się następująco:

- 2023 r.: 40 847, z czego 52,9% to osoby długotrwale korzystające
- 2022 r.: 42 214, z czego 53,7% to osoby długotrwale korzystające
- 2021 r.: 45 510, z czego 54,8% to osoby długotrwale korzystające
- 2020 r.: 50 162, z czego 54,0% to osoby długotrwale korzystające.

Porównując dane z rokiem poprzednim, można zaobserwować spadek liczby beneficjentów korzystających z pomocy społecznej oraz zwiększenie się procentowego udziału w odniesieniu do osób długotrwale korzystających. Jest to zmiana w stosunku do lat ubiegłych, która, jeżeli powtórzy się w kolejnych latach, może być początkiem nowej tendencji.

Liczba rodzin, którym przyznano świadczenia z pomocy społecznej w roku oceny, wynosiła 32 115 (rok wcześniej 32 656), co przekłada się na 57 745 osób w tych rodzinach (w 2023 roku - 62 268 osób w 33 739 rodzinach)

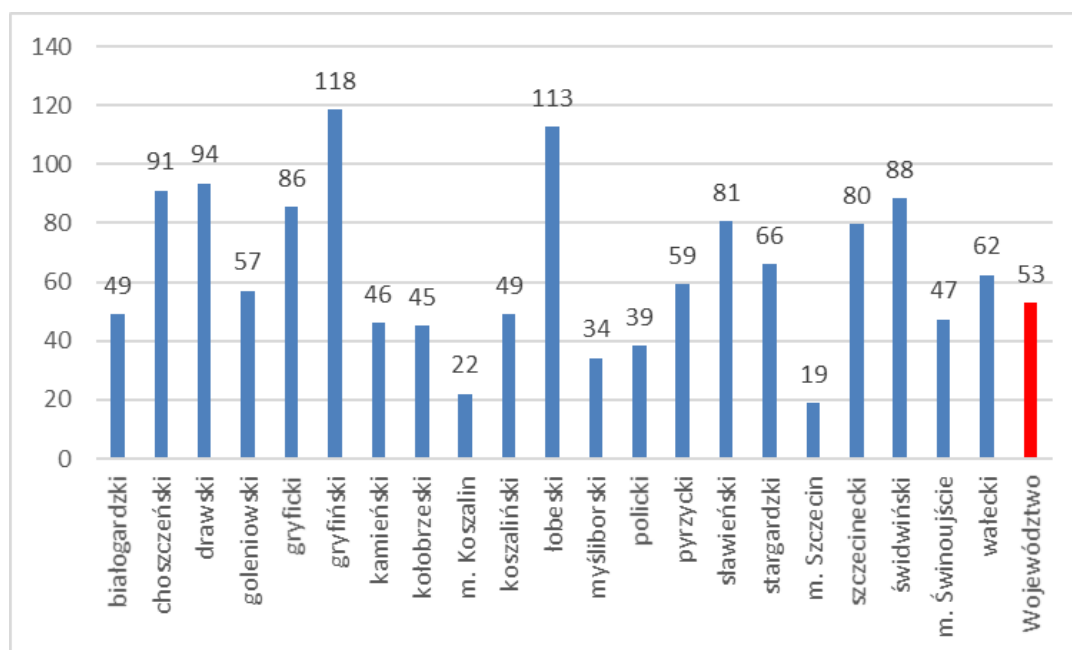
Tabela nr 1. Beneficjenci pomocy społecznej wg grup wiekowych.

Wiek	rok				% różnica w liczbie beneficjentów w 2021 r. w porównaniu do 2024 r.
	2021	2022	2023	2024	
0 - 17	9 088	9 491	8 808	7 523	spadek o 17%
produkcyjny	25 557	23 194	21 481	20 074	spadek o 22%
poprodukcyjny	12 563	12 419	12 229	12 951	wzrost o 3 %

Źródło: opracowanie własne na podstawie OZPS.

Wskaźnik deprivacji lokalnej, liczony jako liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 1000 mieszkańców ogółem, jest w województwie zachodniopomorskim przestrzennie zróżnicowany. Jego przeciętna wartość wynosi, podobnie jak rok wcześniej, 53, natomiast w 2022 roku wartość wskaźnika wynosiła 57. W roku oceny najniższą wartość odnotowano w miastach: Szczecin i Koszalin. Najwyższym wskaźnikiem deprivacji w 2024 r., analogicznie jak w latach poprzednich, charakteryzował się powiat gryfiński, jednak wartość wskaźnika zmalała w porównaniu do 2023 r.

Wykres nr 5. Wskaźnik deprivacji lokalnej - liczba korzystających z pomocy społecznej na 1000 mieszkańców danego powiatu [w osobach]

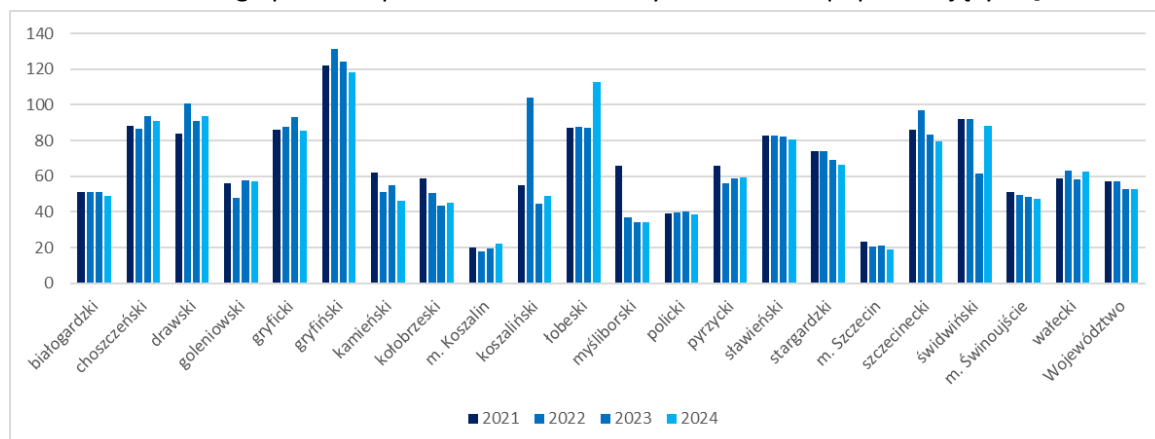

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z OZPS za 2024 r.

Wartość wskaźnika deprivacji lokalnej na poziomie powiatów, jak i poszczególnych gmin, jest zróżnicowana. Zarówno w roku poprzednim, jak i 2024 r. analiza porównawcza wartości wskaźnika jest utrudniona z uwagi na pojawienie się dodatkowych zadań w ośrodkach pomocy społecznej, jak np. wypłacanie dodatków energetycznych, pomoc osobom przybyłym z Ukrainy w związku z trwającą wojną oraz różnym podejściem do wykazywania realizacji tych zadań w poszczególnych gminach. Jaskrawym przykładem takiej sytuacji był nagły, bardzo wysoki wzrost

wskaźnika deprivacji w powiecie koszalińskim w roku 2022 i spadek w roku 2023. W roku oceny nie zaobserwowano tak gwałtownych sytuacji związanych ze wskaźnikiem deprivacji.

Wykres nr 6. Wskaźnik deprivacji lokalnej – liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 1000 mieszkańców danego powiatu, porównanie roku oceny do trzech lat poprzedzających [w osobach].

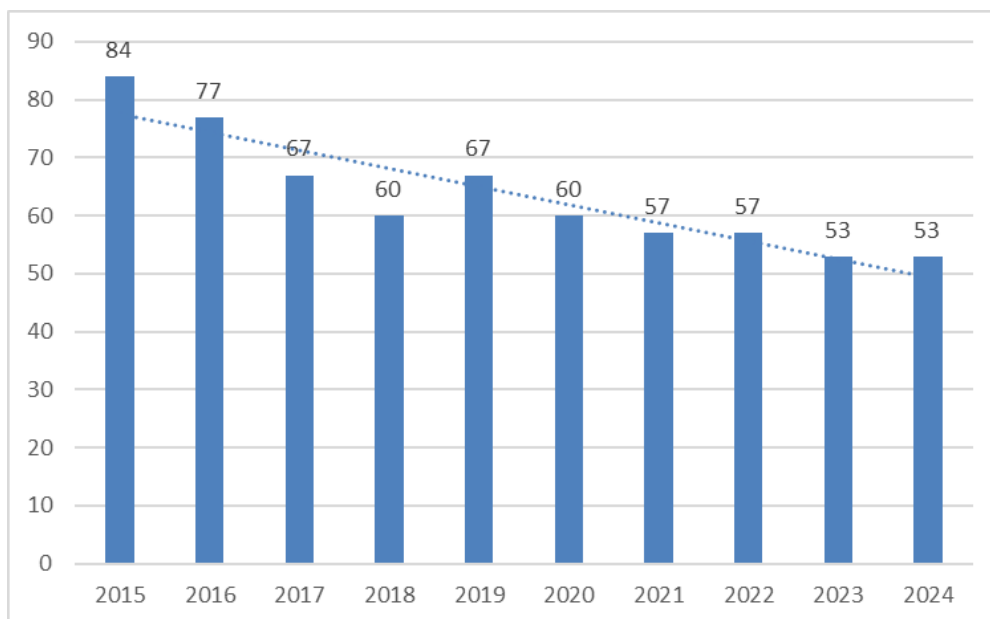

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z OZPS.

W okresie ostatnich dziesięciu lat, w województwie zachodniopomorskim, widoczny jest trend spadkowy wskaźnika deprivacji lokalnej – każdego roku wskaźnik ten ulegał obniżeniu. Wyjątek stanowi rok 2019, gdzie nastąpił jego wzrost w stosunku do wartości sprzed dwóch lat.

Warto zwrócić uwagę na kluczowe tendencje zmian wskaźnika deprivacji w roku oceny i w latach poprzednich. Największy spadek odnotowano w badanym czasie wśród osób w wieku produkcyjnym, najmniejszy wśród osób w wieku poprodukcyjnym. Dynamika zmian wskaźnika deprivacji również jest wyjątkowo nieprzewidywalna i powiązana z szeregiem czynników. Takie sytuacje jak: konflikty zbrojne, wydarzenia losowe, czy zmiany gospodarcze przekładają się na poziom deprivacji lokalnej.

Wykres nr 7. Wskaźnik deprivacji lokalnej – liczba korzystających z pomocy społecznej na 1000 mieszkańców danego powiatu w latach 2015-2024 w województwie [w osobach].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z OZPS.

Pomoc społeczną, zgodnie z zapisami ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. wraz z późniejszymi zmianami, dzieli się na pieniężną i niepieniężną.

Do świadczeń pieniężnych zalicza się następujące formy pomocy:

- zasiłki celowe na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową, ekologiczną
- zasiłki stałe
- zasiłki okresowe
- zasiłki celowe na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom nie mającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o powszechnym ubezpieczeniu w NFZ
- zasiłki celowe na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego
- inne zasiłki celowe
- specjalne zasiłki celowe
- pomoc na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłku lub pożyczki
- pomoc pieniężna na usamodzielnienie
- pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki
- świadczenie pieniężne na utrzymanie i pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego dla cudzoziemców, którzy uzyskali status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą.

W roku 2024 udzielono (na poziomie gmin) wsparcia 37 016 osobom (na łączną kwotę 198 457 206 zł.) **Zasiłki stałe** przyznano 7 614 osobom (76 234 świadczeń) na łączną kwotę 64 092 054 zł przyznanych świadczeń. W 2024 roku przyznano 10 085 **zasiłków okresowych** (52 569 świadczeń) na łączną kwotę 21 293 318 zł.

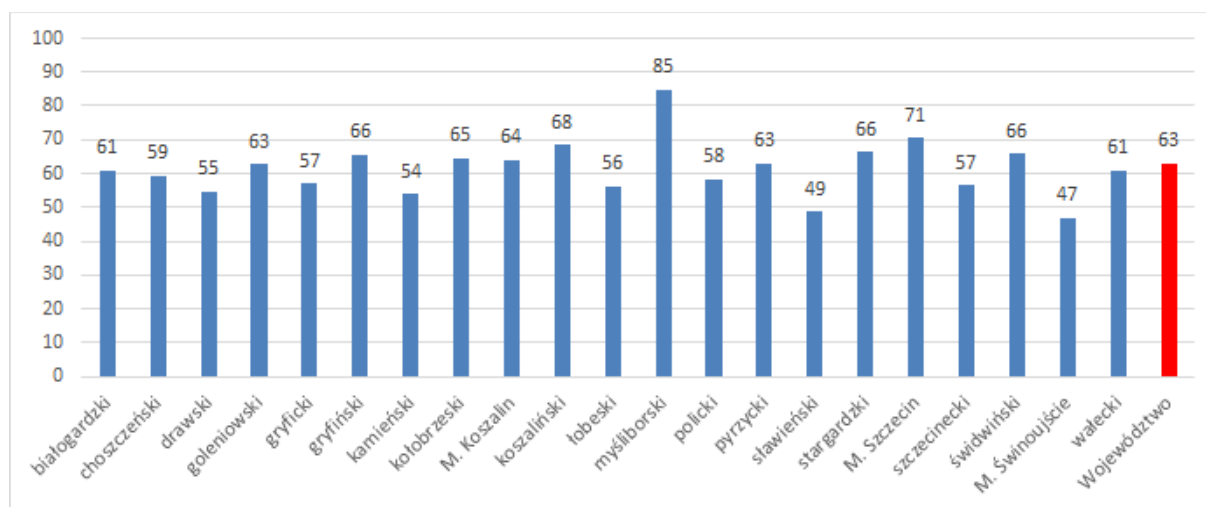
W roku oceny, 23 424 osób otrzymało **świadczenia pieniężne**, co stanowiło 63,3% ogółu osób (nieco mniej niż w roku 2023, gdzie odsetek ten wynosił 64%), którym przyznano jakiegokolwiek świadczenie

z pomocy społecznej. Patrząc przez pryzmat rodzin korzystających z pomocy społecznej, aż 73,8% rodzin (nominalnie – 22 258 rodzin) uzyskało w 2024 r. świadczenie pieniężne. Jest to również tendencja spadkowa do zeszłego roku, gdzie odsetek takich rodzin stanowił 76%. Pośrednio, beneficjentami świadczeń pieniężnych byli członkowie tych rodzin, tj. w sumie – 40 835 osób. Dla porównania:

- w 2023 r. 76% rodzin (nominalnie – 24 090 rodzin, liczących łącznie 45 813 członków)
- w 2022 r. 76% rodzin (nominalnie 25 005 rodzin, liczących łącznie 47 336 członków)
- w 2021 r. 79% rodzin (nominalnie – 28 229 rodzin, liczących łącznie 54 518 członków)
- w 2020 r. 71% rodzin (nominalnie – 31 308 rodzin, liczących łącznie 61 895 członków).

W 2024 r., w stosunku do roku ubiegłego, w skali województwa, odsetek osób, którym przyznano świadczenia pieniężne w liczbie osób, którym przyznano świadczenia ogółem spadł o 2,7 p.p. (2023 r.: 64%, 2022 r.: 65%, 2021 r.: 68%, 2020 r.: 67%). Na poziomie powiatów zauważalne jest zróżnicowanie wartości wskaźnika pomocy pieniężnej. Najmniejszy udział mieszkańców otrzymujących pomoc pieniężną do otrzymujących pomoc ogółem (niezależnie od formy wsparcia) odnotowano w mieście Świnoujściu (w 2022 i 2021 r. był to powiat gryficki). Najwyższy wskaźnik, analogicznie do roku ubiegłego, występuje w powiecie myśliborskim, przy czym w porównaniu do 2023 r. wzrósł on o 1 p.p.

Wykres nr 8. Odsetek osób, którym przyznano świadczenia pieniężne w liczbie osób, którym przyznano świadczenia ogółem, w podziale na powiaty [%].

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdania MRIPS-03-R za I-XII 2024 r.

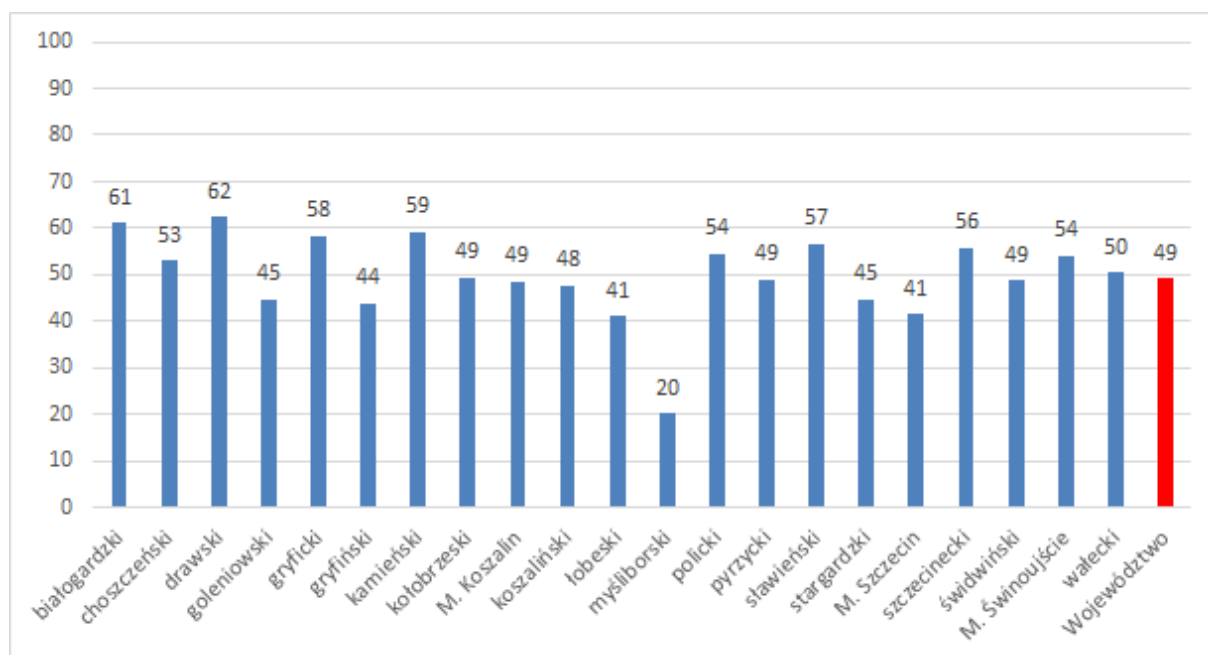
Do **świadczeń niepieniężnych** udzielanych osobom korzystającym z pomocy społecznej zalicza się następujące formy pomocy:

- specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi
- schronienie
- posiłek
- ubranie
- inna pomoc rzeczowa
- usługi opiekuńcze
- specjalistyczne usługi opiekuńcze
- zasiłki celowe w formie biletu kredytowanego
- sprawienie pogrzebu
- pomoc na ekonomiczne usamodzielnienie w naturze
- uzyskanie odpowiednich warunków mieszkaniowych (w ramach usamodzielnienia)
- pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej (w ramach usamodzielnienia).

W roku oceny, 16 694 osób skorzystało ze świadczeń niepieniężnych, co stanowiło 45% ogółu osób, którym przyznano jakąkolwiek formę świadczenia z systemu pomocy społecznej (w 2023 było to 17 363 osób i 44% ogółu, a w 2022 r. 17 416 osób i 43% ogółu). Obserwuje się także, z roku na rok, spadek osób korzystających ze świadczeń w formie niepieniężnej. Liczba rodzin, które skorzystały z tej formy pomocy, wyniosła w roku oceny 12 572, a łączna liczba członków tych rodzin – 27 706 (w 2023 było to 12 891 rodzin i 29 522 członków w tych rodzinach, natomiast w 2022 – 13 065 rodzin i 30 009 osób w tych rodzinach). Najwyższy udział mieszkańców otrzymujących pomoc niepieniężną, wśród otrzymujących pomoc ogółem (bez względu na formę pomocy) odnotowano w 2024 r. w powiecie drawskim (w 2023 r. w sławieńskim). Najniższy wskaźnik, podobnie jak w latach poprzednich, został osiągnięty w powiecie myśliborskim.

Warto podkreślić, że w roku oceny spadek w zakresie liczby osób korzystających ze świadczeń niepieniężnych odnotowano w 3 powiatach - w 2023 r. było ich 8. Najwyższy spadek wystąpił w powiecie sławieńskim - aż o 5 p.p. W 15 powiatach, w których wzrasta liczba osób korzystających z niepieniężnych form wsparcia, w stosunku do ogółu osób objętych świadczeniami, najwyższa zmiana dotyczy powiatu szczecineckiego + 13 p.p.

Wykres nr 9. Odsetek osób, którym przyznano świadczenia niepieniężne w liczbie osób, którym przyznano świadczenia ogółem w podziale na powiaty [%].

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdania MRiPS-03-R za I-XII 2024 r.

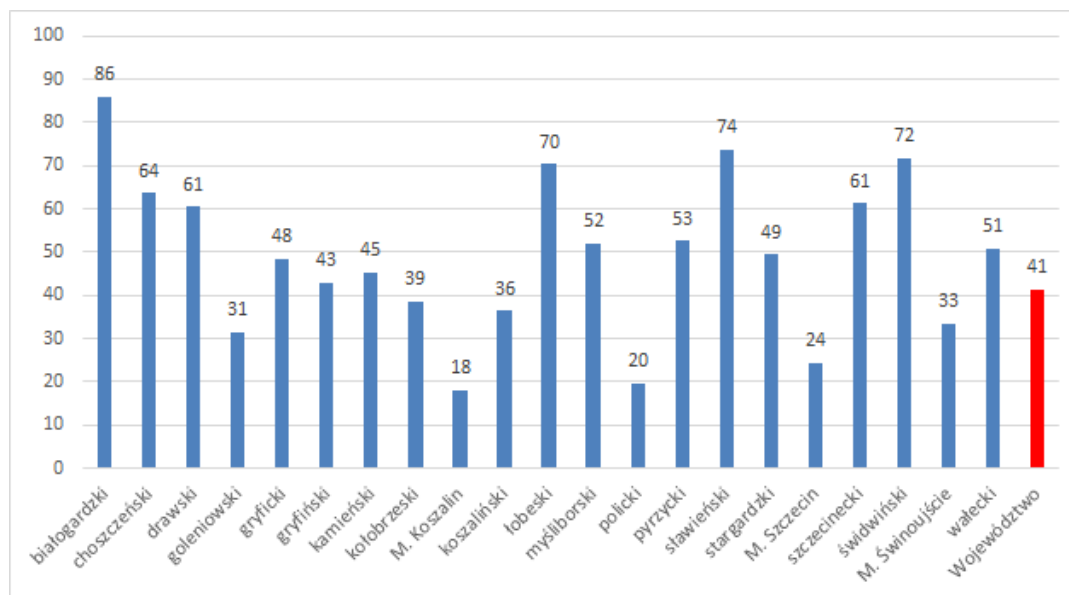
Wywiad środowiskowy

Podstawą do przyznania świadczeń z pomocy społecznej jest przeprowadzenie wywiadu środowiskowego. Uprawnienie do jego przeprowadzenia, z mocy ustawy, posiada tylko pracownik socjalny (art. 107 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej; Dz.U.2024 poz. 1283).

Na podstawie danych uzyskanych w wyniku wypełnienia kwestionariusza, pracownik socjalny dokonuje diagnozy sytuacji klienta oraz planuje odpowiedni do jego potrzeb zakres wsparcia. Z każdym rokiem zmniejsza się liczba przeprowadzanych wywiadów środowiskowych na terenie województwa zachodniopomorskiego.

W 2024 r., w 37 576 rodzinach został przeprowadzony wywiad środowiskowy (w 2023 roku było to 38 930 rodzin, a w 2022 r. – 39 872). W praktyce, zebrane podczas wywiadu informacje dotyczyły 67 311 osób, prowadzących w tych rodzinach wspólne gospodarstwo (rok wcześniej było to 70 928 osób). W przeliczeniu na 1000 mieszkańców, liczba osób w rodzinach, w których przeprowadzono wywiad środowiskowy, osiągnęła dla województwa wartość - w roku 2024 - 41, a w 2023 r. – 43. Odnotowuje się znaczące różnice lokalne, od 18 wywiadów w mieście Koszalinie (17 w Koszalinie - liczba minimalna w 2023 r.) do 86 w powiecie białogardzkim (bez zmian w 2023 r.).

Wykres nr 10. Liczba osób w rodzinach, z którymi przeprowadzono wywiad środowiskowy, na każde 1000 mieszkańców, w podziale na powiaty.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z OZPS za 2024 r.

Powody udzielania pomocy i wsparcia

Na przestrzeni lat, w województwie zachodniopomorskim, widoczne są istotne zmiany w zakresie powodów udzielania pomocy i wsparcia. W okresie 2012-2017, najczęstszymi powodami było ubóstwo oraz bezrobocie. W latach 2018-2021, na pierwszym miejscu, wśród przyczyn przyznania pomocy, nadal pozostawało zjawisko ubóstwa, jednak drugim powodem stała się długotrwała lub ciężka choroba, a bezrobocie (nieomal *ex aequo* z niepełnosprawnością, która jednak zajęła trzecią pozycję). W 2022 r., kolejność dwóch najczęściej występujących przyczyn pozostała bez zmian. Wzrosła natomiast liczba rodzin otrzymujących wsparcie z tytułu niepełnosprawności, czyniąc tą kategorię trzecią główną przyczyną udzielania pomocy (bezrobocie przesunęło się na czwartą pozycję). W roku 2023 szczególną uwagę zwraca spadek liczby rodzin objętych wsparciem z powodu ubóstwa.

Drugi rok z rządu najczęstszą przyczyną korzystania z systemu pomocy społecznej w województwie zachodniopomorskim staje się długotrwała lub ciężka choroba.

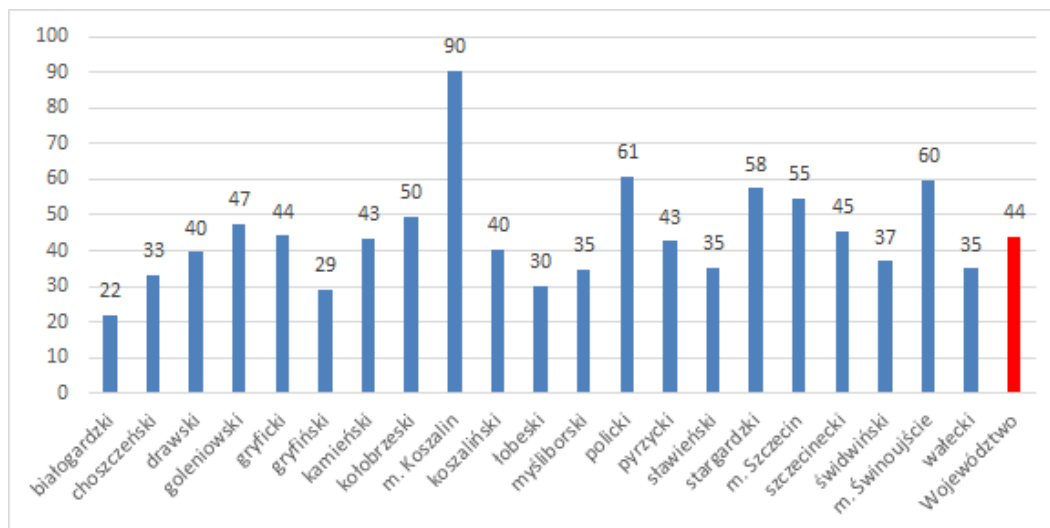
Zestawienie liczbowe rodzin, którym w 2024 r. przyznano pomoc z powodu czterech najczęstszych przyczyn, wygląda zatem następująco:

- Długotrwała/ciężka choroba - 16 576 rodzin (55% z ogółu) w 2024 roku; w 2023 roku: 16 490 rodzin (53%)
- Ubóstwo – 14 795 (49% z ogółu⁴) w 2024 roku; w 2023 r. 16 085 rodzi tj. 50% rodzin
- Niepełnosprawność – 11 451 rodzin (38 % ogółu) w 2024 roku, w 2023 roku: 11 806 rodzin (37% z ogółu)

⁴ Dane dotyczące liczby rodzin objętych poszczególnymi rodzajami świadczeń oraz ogółu rodzin korzystających ze świadczeń na podstawie sprawozdania MRIPS-03-R za I-XII 2023 r.

- Bezrobocie - 10 233 rodzin w 2024 roku (34% ogółu) – w 2023 roku 11 048 rodziny (35% z ogółu).

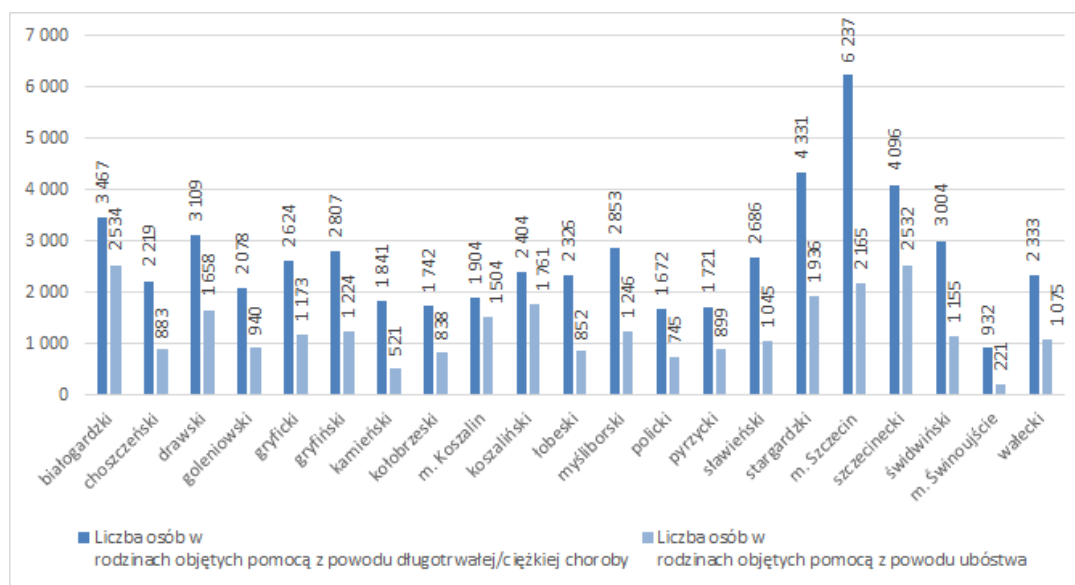
Wykres nr 11. Odsetek osób w rodzinach, którym przyznano świadczenia z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby, w liczbie osób w rodzinach, którym przyznano świadczenia ogółem, w podziale na powiaty [%].

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdania MRiPS-03-R za I-XII 2024 r.

Z uwagi na utrzymującą się w regionie tendencję warto zwrócić szczególną uwagę na dane dotyczące liczby członków rodzin objętych pomocą z powodu długotrwałej/ciężkiej choroby oraz ubóstwa. W skali województwa, liczba osób w rodzinach, którym udzielono pomocy z powodu długotrwałej/ciężkiej choroby wyniosła łącznie 24 698 (w stosunku do 25 178 osób w roku ubiegłym). Natomiast liczba członków rodzin korzystających z pomocy z powodu ubóstwa to 26 907 (w stosunku do 30 349 w roku 2023). W obu przypadkach widać tendencję malejącą, ale bardzo ciężko oszacować, czy utrzyma się ona w kolejnych latach.

Wykres nr 12. Liczba osób w rodzinach objętych z pomocą z powodu długotrwałej/ciężkiej choroby w porównaniu do liczby osób w rodzinach objętych pomocą z powodu ubóstwa w podziale na powiaty.

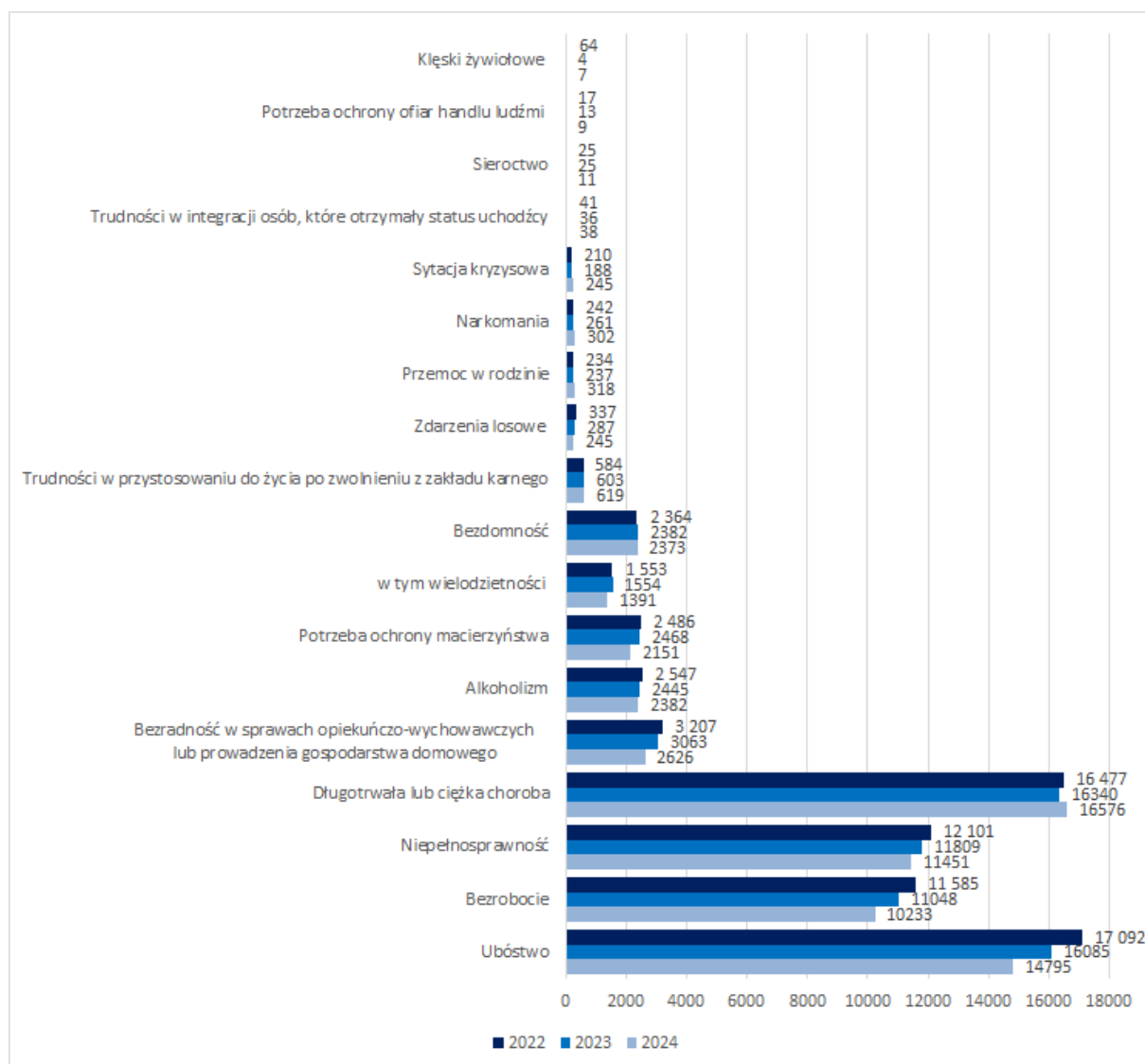

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdania MRiPS-03-R za I-XII 2024 r.

Najrzadziej pomoc przyznawano z tytułu:

- klęski żywiołowej lub ekologicznej 0 rodzin, w porównaniu do 4 rodzin w 2023 r.
- sieroctwa – 11 rodzin w roku 2024, w porównaniu do 25 rodziny w 2023 roku.
- potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi – 9 rodzin w 2024 roku, w porównaniu do 13 rodzin w 2023 roku.

Wykres nr 13. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc społeczną wg przyczyn trudnej sytuacji życiowej w latach 2022-2024.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdania MRiPS-03-R za I-XII 2024 r.

Usługi pomocy społecznej

Usługi opiekuńcze obejmują swoim zakresem pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz - w miarę możliwości - zapewnienie kontaktów z otoczeniem.⁵

Specjalistyczne usługi opiekuńcze są to usługi dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności, świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym. Ośrodek pomocy społecznej, przyznając usługi opiekuńcze, ustala ich zakres, okres i miejsce świadczenia.

⁵ MRPiPS pobrane z: <https://www.gov.pl/web/rodzina/uslugi-opiekuncze-i-specjalistyczne-uslugi-opiekuncze> (dostęp: 31.05.2024).

Rada gminy określa, w drodze uchwały, szczegółowe warunki przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, oraz szczegółowe warunki częściowego lub całkowitego zwolnienia od opłat, jak również tryb ich pobierania⁶.

W ramach realizacji **usług opiekuńczych**, w 2024 r. z pomocy skorzystały 6 334 osoby (w 2023 r. - 6032 osoby, 2022 r. - 5 913, 2021 r. - 6 017), w tym 291 osobom przyznano **specjalistyczne usługi opiekuńcze** (2023 r. - 287, 2022 r. - 292, 2021 r. - 302). Co istotne, zwiększeniu uległa liczba jednostek realizujących tą drugą formę wsparcia. W latach ubiegłych specjalistyczne usługi opiekuńcze były realizowane w 13 gminach, w roku oceny w 12. W skali regionu liczba gmin oferujących tę formę wsparcia jest nadal bardzo niska, jednak wzrost ten należy uznać za pozytywną zmianę. Może to być sygnał wskazujący na rosnące potrzeby społeczności województwa zachodniopomorskiego w tym zakresie.

Od roku 2023, w związku z nowelizacją ustawy o pomocy społecznej, gminy mogły rozszerzyć katalog oferowanego wsparcia o **usługi sąsiedzkie**, stanowiące formę usług opiekuńczych. Pod pojęciem usług sąsiedzkich należy rozumieć świadczenia pomocy społecznej o charakterze opiekuńczym, organizowane w miejscu zamieszkania, świadczone przez osoby blisko mieszkające, które wynagradzane są w formie pieniężnej przez gminę. W ramach usług sąsiedzkich może być świadczona pomoc w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych, podstawowe czynności w zakresie higieniczno-pielęgnacyjny (niewymagające specjalistycznego przygotowania) oraz w miarę potrzeb i możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem⁷. Usługi sąsiedzkie są fakultatywnym zadaniem gminy. Ich wdrożenie wymaga określenia przez radę gminy, w drodze uchwały, zasad świadczenia tego typu usług opiekuńczych oraz kosztów z tym związanych.

W roku 2023 usługi sąsiedzkie były realizowane jedynie w dwóch gminach, co wynikało z faktu, że ustawa regulująca tę formę wsparcia została przyjęta pod koniec roku, a świadczenie ww. usług możliwe było od 1 listopada 2023 r. Z tego powodu gminy miały bardzo mało czasu na realizację nowej formy wsparcia. W roku 2024 zrealizowano 24 511 usług, z których skorzystało 196 osób, a łączna kwota wykorzystanych na ten cel środków wyniosła 653 743 zł. Najwięcej usług sąsiedzkich świadczone w gminie Złocieniec (6262 usług dla 34 osób na łączną kwotę 142 889 zł)

W roku oceny w województwie zachodniopomorskim działało 27 **ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi**. Dysponowały one łącznie 954 miejscami i skorzystało z nich 1 021 osób. Dodatkowo w gminach działało 15 ośrodków należących do innych podmiotów prowadzących na zlecenie gminy ośrodki wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w których było 456 miejsc oraz z których skorzystało 487 osób. W roku 2023 zadanie to było realizowane przez 44 gminy dla 444 osób, w roku 2022 zadanie było realizowane w 45 gminach dla 457 osób, a w 2021 r. - w 46 gminach dla 463 osób.

Do pozostałych usług świadczonych przez instytucje pomocy społecznej zalicza się, między innymi:

- poradnictwo specjalistyczne

⁶MRPiPS pobrane z: <https://www.gov.pl/web/rodzina/uslugi-opiekuncze-i-specjalistyczne-uslugi-opiekuncze> (dostęp: 31.05.2024).

⁷MRPiPS pobrane z: <https://www.gov.pl/web/rodzina/uslugi-sasiedzkie-nowe-wsparcie-od-1-listopada> (dostęp: 31.05.2024).

- pracę socjalną
- interwencję kryzysową
- kontrakt socjalny.

Z danych przesłanych przez OPS wynika, że największa liczba osób skorzystała z usług w zakresie pracy socjalnej. Tą formą pomocy objęto 22 433 rodziny, tj. blisko 75% wszystkich rodzin, którym przyznano jakiegokolwiek świadczenie z pomocy społecznej. Wartość ta jest zbliżona do tej w 2022 r. (21 742 rodzin).

Zestawienie najczęstszych form wsparcia udzielanego w 2024 r., wygląda następująco:

- Poradnictwo specjalistyczne – 3 554 rodzin (w 2023 roku było to 3 953 rodzin, w 2022 r. – 4 439, 2021 - 3 947)
- Projekt socjalny – 6 019 osób (w 2023 roku było to 3 921 osób, w 2022 r. – 1 830, 2021 r. – 3 376)
- Kontrakt socjalny – 2 521 kontraktów (w 2023 roku - 2 738 kontraktów, w 2022 r. – 2 817, 2021 r. – 2 682)
- Interwencja kryzysowa – 431 rodzin (w 2023 roku to 487 rodzin, w 2022 r. – 468, 2021 r. – 538)

Z analizy danych zebranych w sprawozdaniach OZPS wynika, że liczba usług pomocy społecznej w roku 2025 pozostanie utrzymana na zbliżonym poziomie.

2.1. GMINA – ZADANIA OPS ORAZ MOPS, MOPR

Świadczenia pieniężne z pomocy społecznej

W skład świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej wchodzi kilka rodzajów zasiłków, m.in. stały, okresowy oraz celowy.

Zasiłek stały, zgodnie z art. 37 ustawy o pomocy społecznej, przysługuje⁸:

- pełnoletniej osobie samotnie gospodarującej, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej;
- pełnoletniej osobie pozostającej w rodzinie, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie.

Zasiłek stały w 2024 roku został ustalony w wysokości:

- w przypadku osoby samotnie gospodarującej – różnicy między kwotą stanowiącą 130% kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej a dochodem tej osoby, z tym, że kwota zasiłku nie może być wyższa niż 1000 zł miesięcznie;
- w przypadku osoby w rodzinie – różnicy między kwotą stanowiącą 130% kryterium dochodowego na osobę w rodzinie a dochodem na osobę w rodzinie.

Od 2024 roku kwota zasiłku stałego nie może być niższa niż 100 zł miesięcznie - dla przypomnienia - w stanie prawnym do końca 2023 roku kwota zasiłku stałego nie mogła być niższa niż 30 zł miesięcznie.

Kryteria dochodowe dla zasiłków z pomocy społecznej (w tym zasiłku stałego) wynikały z rozporządzenie Rady Ministrów z 14 lipca 2021 r. w sprawie zweryfikowanych kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej (Dz. U z 2021 poz. 1296). Na podstawie tego rozporządzenia kryteria dochodowe wynosiły w 2023 roku:

- dla osoby samotnie gospodarującej – 776 zł
- dla osoby w rodzinie – 600 zł.

W 2024 zasiłek stały otrzymało 7 614 osób. Zdecydowaną większość odbiorców tej formy wsparcia są osoby samotnie gospodarujące (6 954 osób). Łączna kwota przyznanych w 2024 roku zasiłków stałych wynosiła 64 092 054 zł.

Dla porównania, w 2023 r. zasiłek stały otrzymało 7 968 osób (w 2022 r. – 8 450 os.). W zdecydowanej większości z tej formy pomocy korzystają osoby samotnie gospodarujące (2023 r. – 7 228 os., 2022 r. – 7 550 os.). Łączna kwota zasiłków stałych w 2023 r. wyniosła 48 028 951 zł (w 2022 r. – 51 020 524 zł).

Z roku na rok widoczny jest systematyczny spadek liczby osób korzystających z tej formy świadczeń. Wzrost wartości wypłaconych w roku oceny zasiłków stałych w stosunku do lat ubiegłych, jest wynikiem zauważalnego zwiększenia wysokości tego zasiłku.

⁸ MRPIPS pobrane z: <https://www.gov.pl/web/rodzina/zasilek-staly> (dostęp: 03.06.2024).

Zasiłek okresowy (art. 38 ustawy o pomocy społecznej), przysługuje w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego:

- osobie samotnie gospodarującej, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej;
- rodzinie, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego rodziny.

Zasiłek okresowy ustala się:

- w przypadku osoby samotnie gospodarującej - do wysokości różnicy między kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej, a dochodem tej osoby, z tym, że miesięczna kwota zasiłku nie może być wyższa niż kwota kryterium dochodowego na osobę w rodzinie;
- w przypadku rodziny - do wysokości różnicy między kryterium dochodowym rodziny, a dochodem tej rodziny.

Kwota zasiłku okresowego nie może być niższa niż 50% różnicy między:

- kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej, a dochodem tej osoby;
- kryterium dochodowym rodziny, a dochodem tej rodziny.

Kwota zasiłku okresowego nie może być niższa niż 20 zł miesięcznie.

W przypadku podjęcia zatrudnienia przez osobę objętą kontraktem socjalnym i pobierającą zasiłek okresowy, może być on wypłacany nadal niezależnie od dochodu, do dnia wynikającego z decyzji przyznającej zasiłek okresowy, nie dłużej jednak niż do 2 miesięcy od dnia, w którym osoba została zatrudniona.

Zasiłek okresowy jest wypłacany niezależnie od dochodu w sytuacji określonej w ust. 4a nie częściej niż raz na 2 lata. Okres, na jaki jest przyznawany zasiłek okresowy, ustala ośrodek pomocy społecznej na podstawie okoliczności sprawy. Rada gminy, w drodze uchwały, może podwyższyć minimalne kwoty zasiłku okresowego.

Zgodnie z danymi OZPS, w 2024 r. zasiłek okresowy przyznano 10 085 osobom, a wartość wypłaconych zasiłków okresowych wynosiła 21 293 318 zł. Średnio, kwota zasiłku okresowego wypłacanego jednej osobie w roku 2024 wyniosła 2 111 zł.

Dla porównania dane na rok 2023 kształtują się następująco - liczba osób, którym wypłacono świadczenie w ramach zasiłku okresowego wyniosła 11 450 (2022 r. – 12 141). Kwota świadczeń wyniosła 23 676 101 zł. Średnio, kwota zasiłku okresowego przyznana jednej osobie w okresie całego 2023 r. wyniosła 2 068 zł (2022 r. – 2 066 zł).

Tabel nr 2. Średnia roczna wysokość zasiłku okresowego, w zależności od przyczyny jego przyznania, na 1 osobę w 2024 r.

Przyczyna przyznania zasiłku	2024	2023	2022
Bezrobocie	2158 zł	2179 zł	2220 zł
Długotrwała choroba	1500 zł	1408 zł	1377 zł
Niepełnosprawność	1252 zł	998 zł	998 zł
Możliwość utrzymania uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego	1219 zł	872 zł	852 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie OZPS.

Zasiłek celowy jest to świadczenie fakultatywne przyznawane na zaspokojenie niezbędnej potrzeby bytowej, a w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opatu, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także kosztów pogrzebu. Osobom bezdomnym i innym osobom nie posiadającym dochodu oraz możliwości uzyskania świadczeń zdrowotnych może być przyznany zasiłek celowy na pokrycie części lub całości wydatków na świadczenia zdrowotne. Inne formy i zasady wypłacania zasiłku celowego to:

- zasiłek celowy w formie biletu kredytowanego;
- zasiłek celowy w celu realizacji postanowień kontraktu socjalnego;
- zasiłek celowy na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego (w takim przypadku może być przyznany niezależnie od dochodu i może nie podlegać zwrotowi);
- zasiłek celowy na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną (w takim przypadku może być przyznany niezależnie od dochodu i może nie podlegać zwrotowi);
- specjalny zasiłek celowy (przyznany w szczególnie uzasadnionych przypadkach osobie albo rodzinie o dochodach przekraczających kryterium ustawowe - w wysokości nieprzekraczającej odpowiednio kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej lub rodziny; świadczenie to nie podlega zwrotowi);
- zasiłek celowy na zasadach zwrotu (przyznany w szczególnie uzasadnionych przypadkach osobie albo rodzinie o dochodach przekraczających kryterium dochodowe, ale pod warunkiem zwrotu części lub całości kwoty zasiłku)⁹.

Zasiłek celowy w 2024 roku przyznano 17 702 osobom – dla porównania w 2023 roku otrzymało go 18 826 osób, a w 2022 r. – 19 994 osób. Łączna wartość zasiłków tego rodzaju wyniosła w całym województwie zachodniopomorskim 30 169 602 zł (w 2023 - 29 761 428 zł, a w 2022 r. – 27 388 036 zł), co wynosiło średnio 1 704 zł rocznie na świadczeniobiorcę (2023 r. –1 581 zł).

W roku oceny, na zasiłek celowy przyznany w ramach wieloletniego programu „Posiłek w szkole i w domu”, wydano w województwie 21 516 177 zł (w 2023 było to 20 968 061 zł.). Prognozuje się dalszy wzrost wydatków na ten cel w kolejnym roku.

Świadczenia niepieniężne z pomocy społecznej

Katalog świadczeń niepieniężnych z pomocy społecznej obejmuje zapewnienie (m.in.):

- posiłku
- schronienia
- ubrania
- sprawienia pogrzebu
- pobytu w domu pomocy społecznej.

Świadczenie w formie posiłku otrzymało w roku oceny 9 613 osób (w 2023- 10 917 osób, w 2022 r. – 10 822), w tym 7 266 dzieci (2023 – 8 219 dzieci, a w 2022 r. – 8 347). Łączny koszt posiłków w roku 2024 wyniósł 14 995 633 zł (w 2023 - 14 976 419 zł, w 2022 r. – 13 916 912 zł). Średnia, roczna wartość posiłków przypadająca na 1 osobę korzystającą ze świadczenia w roku oceny to około 2 064

⁹ MRPIPS pobrane z: <https://www.gov.pl/web/rodzina/zasilki-celowe> (dostęp: 03.06.2024)

zł (w 2023 - 1 371 zł 2022 r. – 1 258 zł). Pomimo prognozowania w Ocenie Zasobów Pomocy Społecznej za rok 2023 znaczącej zmiany z tym obszarze wsparcia, rzeczywiste wartości dotyczące liczby osób korzystających w 2024 są podobne do roku ubiegłego. Wyraźnie widać wzrost kosztów posiłków spowodowany między innymi wysoką inflacją oraz kosztami energii i pracowniczymi, które przełożyły się na jednostkowe ceny posiłków.

Świadczenie w formie schronienia udzielone zostało 1 297 osobom (w 2023 - 1 275, w 2022 r. – 1 136). Łącznie, koszt tego rodzaju świadczeń wyniósł 8 208 783 zł, co oznacza, że średnia wartość usługi schronienia (na ogół sezonowego), przypadająca na jedną osobę wyniosła w skali roku 6 329 zł. Dla porównania w 2023 roku koszt tego świadczenia to 6 182 615 zł, czyli średnia wartość usługi wynosiła 4 849 zł a w 2022 r. – 4 667 zł. Widać nieznaczny wzrost wskaźnika z roku na rok oceny, co może świadczyć o stałej tendencji wzrostowej w tym obszarze i w sytuacji, gdy ten stan rzeczy się potwierdzi, podjęcia się głębszych działań naprawczych. Zwiększenie kwoty wydatków ma niewątpliwie związek z dalszymi wzrostami kosztów utrzymania lokali mieszkalnych oraz niezbędnych kosztów eksploatacyjnych. W związku z prognozami ekonomicznymi przewiduje się, że w kolejnym roku kwota wydatków na ten cel ponownie ulegnie podniesieniu.

Pomoc w postaci ubrań otrzymało 16 osób. Łączna, roczna wartość wsparcia wyniosła 5 530 zł, w przeliczeniu na osobę – 346 zł (2023 r – 19 osób oraz 265 zł średnia na osobę 2022 r. – 143 zł, 33 os.). Wzrost poziomu wydatków wynika z dynamiki wzrostu kosztów życia.

Świadczenie w postaci sprawienia pogrzebu, w skali całego województwa, przyznano 295 osobom, a łączny koszt świadczeń wyniósł 1 038 714 zł. Oznacza to, że średnia wartość przyznanego w 2024 roku świadczenia pogrzebowego wynosiła 3 521 zł. Dla porównania w roku 2023 świadczenie to przyznano 229 osobom, na kwotę 726 809 zł, a w 2022 r. – 864 341 zł), zaś przeciętny koszt jednostkowy usługi kształtował się na poziomie 3 174 zł w 2023 roku oraz 3 001 zł w 2022 r).

W 2024 roku na podstawie decyzji administracyjnych 3 646 osób uzyskało **miejsce pobytu w domu pomocy społecznej**. W 2023 r. takich osób było 3 521, a w 2022 r. – 3 401 osób. Widać wzrost potrzeb w tym zakresie w regionie zachodniopomorskim. Łączny koszt tego świadczenia wyniósł 163 397 341 zł (do 134 289 438 zł rok wcześniej), a przeciętny koszt jednostkowy usługi (tzn. kwota przyznana jednej osobie na rok) kształtował się na poziomie 44 815 zł (w 2023 roku - 38 140 zł, a w 2022 r. – 33 530 zł i w 2021 r. – 30 564 zł). Koszty ponoszone przez gminy w związku opłatami za pobyt w domu pomocy społecznej ulegają regularnemu zwiększeniu już od kilku lat i stanowią znaczącą część budżetu Ośrodków Pomocy Społecznej. Na powyższe wzrosty mają wpływ: zarówno zwiększająca się liczba osób niesamodzielnych, jak też wzrost opłaty jednostkowej za pobyt w placówce wynikającej z kosztów składowych - wypłat dla zatrudnionego personelu, kosztów eksploatacyjnych, kosztów bezpośredniego utrzymania klientów itp. Podsumowując, można spodziewać się dalszych wzrostów wydatków na ten cel w kolejnych okresach budżetowania.

2.2 POWIAT - ZADANIA PCPR ORAZ MOPR

W tym podrozdziale przedstawiono analizę danych związanych z zadaniami realizowanymi przez Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie oraz Miejskie Ośrodki Pomocy Rodzinie (w miastach na prawach powiatu), obejmujące:

- indywidualne programy pomocy
- wspieranie rodziny i pieczę zastępczą
- usamodzielnienie osób opuszczających pieczę zastępczą

- rehabilitacja zawodowa i społeczna osób z niepełnosprawnością.

Indywidualne programy pomocy

Indywidualne programy stosowane są wobec osób wymagających systemowych, długoterminowych działań specjalistycznych. W ramach udzielania tego typu wsparcia w 2024 r.:

- 318 osób zdiagnozowanych jako sprawców przemocy w rodzinie, zostało objęte programami oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych (240 osób w roku 2023 oraz tyle samo w 2022 r.)
- 82 osób skorzystało z indywidualnych programów integracji cudzoziemców (76 osób w roku 2023 oraz w 2022 r. – 39).

Wzrost liczby osób diagnozowanych jako sprawcy przemocy domowej jest niepokojący, jednakże wpływ na to ma wiele negatywnych zjawisk społeczno-ekonomicznych, z tego też powodu szacuje się dalszy wzrost tej wartości w kolejnym okresie.

Wspieranie rodziny i pieczy zastępcza

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 r. (Dz. U. z 2024 r. poz. 177, z późn. zm.) ukształtowała system pieczy zastępczej w Polsce. Sprawozdania przesyłane w ramach OZPS przez Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie zawierają informacje dotyczące liczby rodzin objętych pracą asystenta rodziny, liczby rodzin wspierających, liczby asystentów rodziny oraz odpłatności za pobyt dziecka w pieczy zastępczej.

Według danych zebranych ze sprawozdań OZPS, w 2024 r. w województwie zachodniopomorskim zatrudnionych było 200 **asystentów rodziny** (2023 r. – 206 asystentów, 2022 r. – 199). Pod ich opieką znajdowało się 2 470 rodzin (2023 r. – 307 rodzin, w 2022 r. – 2 229). Mimo upływu lat oraz zwracania uwagi na ten problem, nadal znaczącym utrudnieniem i barierą skuteczności działań asystentów rodziny, jest zbyt duża liczba rodzin przypadających na jednego specjalistę. Według asystentów, praca daje najlepsze efekty, jeśli liczba rodzin pod ich opieką nie przekracza 10, chociaż nowe przepisy utrzymują tę liczbę na poziomie 15 rodzin. W województwie zachodniopomorskim, w roku oceny średnio na 1 asystenta przypadało 12 rodzin jest to zwiększenie obciążenia o jedną rodzinę, ponieważ w okresie od 2023-2021 na jednego asystenta przypadało średnio 11 rodzin.

Na uwagę zasługuje również znaczący spadek liczby rodzin wspierających. Do tej pory ta forma pomocy w regionie praktycznie nie istniała (w 2022 r. – 2 rodziny). Natomiast w roku 2023 działało aż 41 takich rodzin, aby w roku 2024 znów spaść do poziomu 2 rodzin (prognozy na kolejny rok wskazują z kolei 4 rodziny). Warto przyrzeć się tej dynamice zmian uważniej w kolejnych okresach, aby ocenić czy jest to prawidłowość, czy sygnał problemów w tym zakresie w naszym regionie.

Łączna liczba **dzieci w pieczy zastępczej** w 2024 r. wyniosła 4 113 dzieci, tj. o 811 dzieci więcej niż w 2023 r. (2023 r. – 3 302). Wzrost liczby dzieci widoczny jest zarówno w rodzinach spokrewnionych, rodzinach zastępczych niezawodowych i zawodowych ogółem, przy czym w pogotowiu rodzinnym w roku oceny przebywało tyle samo dzieci, co w 2023 r. a liczba dzieci w rodzinach zawodowych specjalistycznych wzrosła w roku oceny do 29 dzieci.

Ponadto, w **rodzinnych domach dziecka** przebywało 709 dzieci (2023 r. – 653), a w placówkach opiekuńczo-wychowawczych – 806 dzieci (772 w porównaniu do 2023 r.).

Tabela nr 3. Liczba dzieci w pieczy zastępczej wg form pieczy.

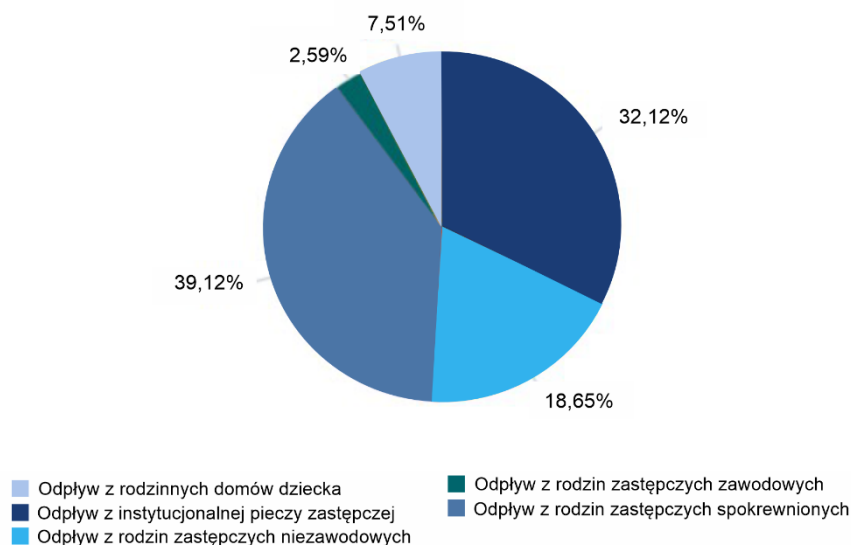
Forma pieczy	2022 r.	2023 r.	2024 r.
rodzinne domy dziecka	599	653	709
rodziny spokrewnione	1 864	1 926	1 983
rodziny zastępcze niezawodowe	879	943	984
rodziny zastępcze zawodowe – ogółem	398	433	437
rodziny zastępcze zawodowe – w tym pogotowie rodzinne	121	114	114
rodziny zastępcze zawodowe – w tym specjalistyczne	24	24	29

Źródło: OZPS za 2024 r.

Usamodzielnienie

W 2024 r. 386 pełnoletnich usamodzielnianych opuściło różne formy pieczy zastępczej. Największy odpływ z pieczy zastępczej dotyczył usamodzielnianych opuszczających rodziny zastępcze spokrewnione – 151 osób oraz instytucjonalne formy pieczy zastępczej – 124.

Wykres nr 14. Struktura osób usamodzielnianych - opuszczających pieczę zastępczą w 2024 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie OZPS za 2024 r.

Zapewnienie pomocy i wsparcia osobom usamodzielnianym, opuszczającym pieczę zastępczą

stanowi, zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zadanie własne powiatu. W świetle przepisów ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej pełnoletni wychowanek pieczy zastępczej może pozostać w dotychczasowej rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka albo placówce opiekuńczo-wychowawczej do 25 roku życia, pod warunkiem, że pobiera naukę lub legitymuje się orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, lub też opuścić dotychczasową formę pieczy zastępczej i uzyskać pomoc w usamodzielnieniu. Pomoc dla osób usamodzielnianych obejmuje:

1) pomoc na:

- kontynuowanie nauki
- usamodzielnienie
- zagospodarowanie

2) pomoc w uzyskaniu:

- odpowiednich warunków mieszkaniowych
- zatrudnienia.

3) pomoc prawną i psychologiczną.

Pomoc na kontynuowanie nauki, na usamodzielnienie oraz na zagospodarowanie jest przyznawana osobie usamodzielnianej, która przebywała w pieczy zastępczej przez okres co najmniej:

- 3 lat - w przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą spokrewnioną;
- 1 roku - w przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą niezawodową, rodzinę zastępczą zawodową, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną.

Zgodnie z Obwieszczeniem Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 marca 2024 r. od 1 czerwca 2024 r. uległy zmianie **kwoty świadczeń dla rodzin zastępczych**, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej i wynosiły one:

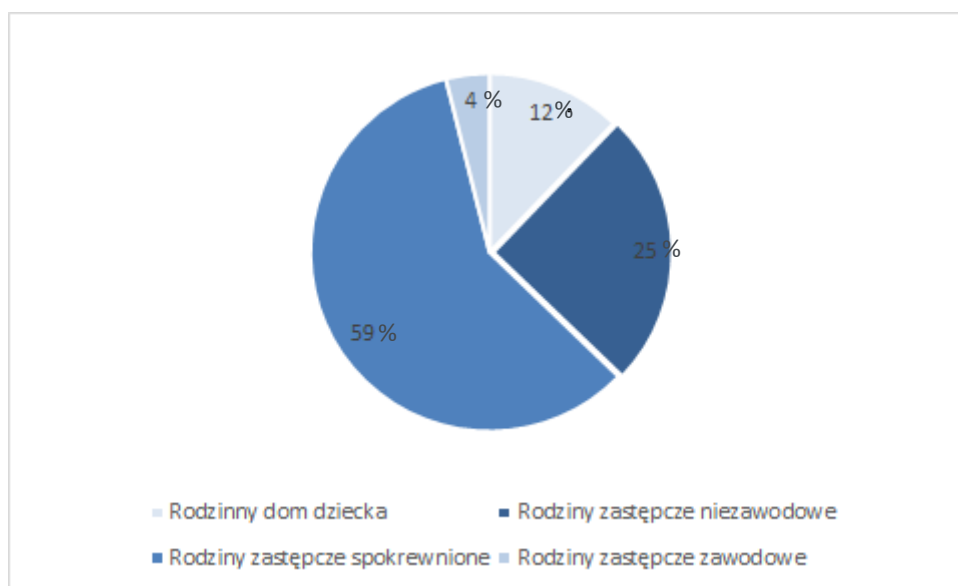
- Świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej spokrewnionej – nie mniej niż 1 002 zł.
- Świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej niezawodowej, zawodowej i rodzinnym domu dziecka – nie mniej niż 1 517 zł.
- Dodatek do świadczenia na dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności – nie mniej niż 306 zł.
- Dodatek dla rodziny zastępczej zawodowej na dziecko umieszczone na podstawie ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich – nie mniej niż 306 zł.
- Pomoc na kontynuowanie nauki dla osoby usamodzielnianej – nie mniej niż 759 zł.
- Wysokość pomocy na usamodzielnienie dla osoby opuszczającej rodzinę zastępczą spokrewnioną – nie mniej niż 4 998 zł.

Wysokość pomocy na usamodzielnienie dla osoby opuszczającej rodzinę zastępczą niezawodową, rodzinę zastępczą zawodową, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną:

- nie mniej niż 9 991 zł – jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres powyżej 3 lat
- nie mniej niż 4 998 zł – jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres powyżej 2 lat
- nie mniej niż 2 500 zł – jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres poniżej 2 lat, nie krócej jednak niż przez okres roku.

Pomoc na zagospodarowanie - nie mniej niż 2 272 zł, a w przypadku osoby legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności nie mniej niż 4 542 zł.

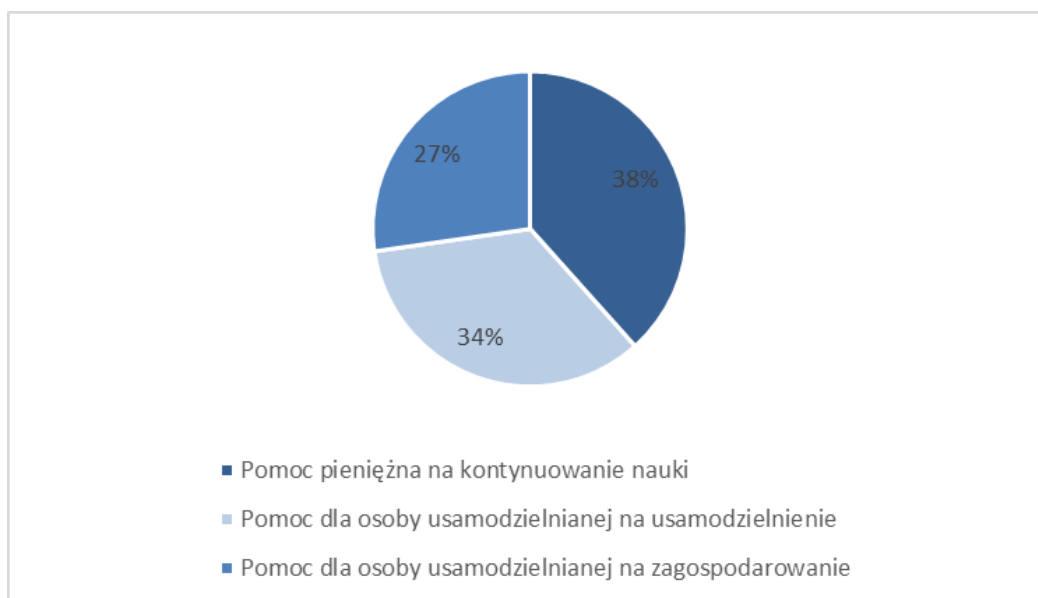
Wykres nr 15. Pomoc pieniężna na usamodzielnienie w 2024 r. - procentowy udział wydatków wg rodzaju placówki.

Źródło: opracowanie własne na podstawie OZPS za 2024 r.

Analizując koszty usamodzielnienia wg rodzaju (przeznaczenia środków) łatwo zauważyć, że 38% środków dotyczy pomocy dla osoby usamodzielnianej na kontynuowanie nauki, zaś najmniej na pomoc na zagospodarowanie.

Wykres nr 16. Pomoc pieniężna na usamodzielnienie w 2024 r. - procentowy udział wydatków wg rodzaju usamodzielnienia.

Źródło: opracowanie własne na podstawie OZPS za 2024 r.

Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych

W ramach rehabilitacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnością, są realizowane zadania pomocowe, takie jak:

- pomoc na likwidację barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się
- turnusy rehabilitacyjne
- zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny
- program „Aktywny Samorząd” (pomoc dla OzN – studiujących i doksztalających się)
- dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki
- dofinansowanie usług tłumacza języka migowego lub tłumacza – przewodnika.

Ogólna kwota dofinansowania (PFRON, środki własne powiatów) na poziomie całego województwa, w 2024 roku wynosiła 75 000 692 zł. Zaznaczyć należy, że jest to znaczący wzrost wydatków na ten cel. Dla porównania - w roku 2023 r. pomoc, o której mowa powyżej wyniosła 60 911 226 zł, a w 2022 r. – 55 871 655 zł).

W poszczególnych podzadaniach, wartości pomocy oraz liczba osób korzystających z danej formy wsparcia, przedstawiają się następująco:

Likwidacja barier architektonicznych i w komunikowaniu się – 6 272 793 zł dla 869 osób (w 2023 było to 4 773 130 zł; 738 osób).

Dofinansowanie do turnusów rehabilitacyjnych – 7 440 131 zł dla 4 020 osób (w roku 2023 było to 5 552 876 zł, 3 477 osób).

Dofinansowanie na zakup przedmiotów ortopedycznych, środków pomocniczych i sprzętu rehabilitacyjnego – 14 685 629 zł dla 7 600 osób (w roku 2023 było to – 11 447 165 zł; 6 221 osób).

Program „Aktywny Samorząd” - 6 460 789 zł dla 1 022 osób (w roku 2023 było to: – 5 795 104 zł; 787 osób).

Ponadto, dofinansowano 165 imprez (sportowych, kulturalnych) o charakterze integracyjnym, w których udział wzięło 10 155 osób z niepełnosprawnością. Wartość dofinansowania wynosiła 787 823 zł. Najmniejsze koszty dotyczyły usług tłumacza języka migowego i tłumacza – przewodnika, na co przeznaczono łącznie 4 984 zł. Porównując rok sprawozdawczy z rokiem wcześniejszym 2023, można zauważyć wzrost nakładów finansowych na poszczególne podzadania, jak również zwiększoną liczbę ich odbiorców.

INNE RODZAJE POMOCY I ŚWIADCZEŃ

Ośrodki Pomocy Społecznej realizują zadania w zakresie świadczeń rodzinnych, świadczeń z funduszu alimentacyjnego i dodatków mieszkaniowych.

Świadczenia rodzinne przyznawane są na warunkach określonych w ustawie o świadczeniach rodzinnych i są to:

- świadczenia wychowawcze
- zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego i jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka
- świadczenia opiekuńcze:
- zasiłek pielęgnacyjny
- świadczenie pielęgnacyjne.

Świadczenie wychowawcze

Świadczenie wychowawcze ma na celu częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowywaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych. Prawo do świadczenia wychowawczego przysługuje:

- obywatelom polskim i cudzoziemcom
- matce, ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka albo opiekunowi prawnemu dziecka
- do dnia ukończenia przez dziecko 18. roku życia
- bez względu na dochody w wysokości 800 zł na każde dziecko.

W roku oceny na realizację tego zadania wydatkowano łącznie 975 298 zł.

Zasiłki rodzinne, dodatki do zasiłków rodzinnych

Zasiłek rodzinny ma na celu częściowe pokrycie wydatków na utrzymanie dziecka. Prawo do zasiłku rodzinnego i dodatków do tego zasiłku przysługuje:

- rodzicom, jednemu z rodziców albo opiekunowi prawnemu dziecka
- opiekunowi faktycznemu dziecka
- osobie uczącej się.

Zasiłek rodzinny przysługuje osobom do ukończenia przez dziecko:

- 18 roku życia
- nauki w szkole, jednak nie dłużej niż do ukończenia 21 roku życia
- 24 roku życia, jeżeli kontynuuje naukę w szkole lub w szkole wyższej i legitymuje się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności.

Ponadto, istnieje możliwość otrzymania jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka, która przysługuje:

- matce lub ojcu albo opiekunowi prawnemu dziecka
- opiekunowi faktycznemu dziecka w wieku do ukończenia przez dziecko pierwszego roku życia, jeżeli nie został przyznany rodzicom lub opiekunowi prawnemu dziecka.

W przypadku wystąpienia o przysposobienie więcej niż jednego dziecka lub urodzenia więcej niż jednego dziecka podczas jednego porodu, dodatek przysługuje na każde dziecko. Dodatek z tytułu urodzenia dziecka przysługuje, jeżeli matka dziecka pozostawała pod opieką medyczną nie później niż od 10 tygodnia ciąży¹⁰.

Od 1 stycznia 2013 r. jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka przysługuje matce lub ojcu dziecka, opiekunowi prawnemu albo opiekunowi faktycznemu dziecka, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę nie przekroczy kwoty 1 922 zł netto. Powyższe zmiany wynikają z ustawy z dnia 12 października 2012 r. o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych (poz. 1255). Od 1 listopada 2024 roku zapomoga wynosi 1 000 zł.

W województwie zachodniopomorskim, w 2024 r., przeciętna, średnia liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka wyniosła 13 744 rodziny (2023 r. - 17 443, 2022 r. – 21 463). Łączna kwota zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami wypłacona w ciągu 2024 r. osiągnęła wartość 68 801 745 zł (2023 – 84 769 625 zł, 2022 r. – 102 556 645 zł).

Świadczenia opiekuńcze

Od 1 stycznia 2024 r. obowiązują nowe przepisy ustawy o świadczeniach rodzinnych regulujące warunki przyznawania świadczenia pielęgnacyjnego, które wprowadziła ustawa z dnia 7 lipca 2023 r. o świadczeniu wspierającym. Świadczenie pielęgnacyjne na nowych zasadach mogą otrzymać osoby, które sprawują opiekę nad osobami z niepełnosprawnościami w wieku do ukończenia 18. roku życia. Nie uległy natomiast zmianie rodzaje orzeczeń o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności, które były wymagane przy ubieganiu się o świadczenie pielęgnacyjne.

W związku z tym, od 1 stycznia 2024 r., tak jak dotychczas, aby otrzymać świadczenie pielęgnacyjne wymagane było, aby osoba wymagająca opieki legitymowała się ważnym orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji (takie orzeczenie zawiera informację w punktach 7 i 8 o treści: „wymaga”) albo orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności.

Zmienione przepisy rozszerzają również krąg osób uprawnionych do świadczenia pielęgnacyjnego – od 1 stycznia 2024 r. świadczenie pielęgnacyjne przysługuje następującym opiekunom:

- matce albo ojcu
- innym osobom, na których zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1359 oraz z 2022 r. poz. 2140) ciąży obowiązek alimentacyjny, a także małżonkom
- opiekunowi faktycznemu dziecka
- rodzinie zastępczej, osobie prowadzącej rodzinny dom dziecka, dyrektorowi placówki opiekuńczo-wychowawczej, dyrektorowi regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej albo dyrektorowi interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego.

¹⁰ MRPiPS <https://www.gov.pl/web/rodzina/dodatek-z-tytułu-urodzenia-dziecka> (dostęp 04.06.2024)

Jedną z najważniejszych wprowadzanych zmian była możliwość łączenia aktywności zawodowej, bez żadnych ograniczeń, z pobieraniem świadczenia pielęgnacyjnego. Wynikało to z nowelizacji art. 17 ust. 1 ustawy o świadczeniach rodzinnych polegającej na wykreśleniu od 1 stycznia 2024 r., przy ustalaniu prawa do świadczenia pielęgnacyjnego na nowych zasadach, warunku rezygnacji bądź niepodjęcia zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej przez opiekuna sprawującego opiekę nad osobą z niepełnosprawnością, jako warunku przyznania opiekunowi prawa do świadczenia pielęgnacyjnego.

Ustawodawca wykreślił z treści ww. przepisu przesłankę rezygnacji/niepodjęcia zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej jako warunku otrzymywania przez opiekuna osoby niepełnosprawnej świadczenia pielęgnacyjnego, właśnie po to aby od 1 stycznia 2024 r., przy ustalaniu prawa do świadczenia pielęgnacyjnego na nowych, obowiązujących od 1 stycznia 2024 r. zasadach, zatrudnienie lub inna praca zarobkowa opiekuna - jej rodzaj/wymiar/miejsce wykonywania/wysokość uzyskiwanego wynagrodzenia, itp. - nie miały żadnego wpływu na prawo do świadczenia pielęgnacyjnego.

Również posiadany przez opiekuna status rolnika, małżonka rolnika czy domownika rolnika, nie stanowi żadnej przeszkody w otrzymywaniu od 1 stycznia 2024 r. świadczenia pielęgnacyjnego na nowych zasadach, bez konieczności rezygnacji przez opiekuna będącego rolnikiem, małżonkiem rolnika lub domownikiem rolnika z prowadzenia gospodarstwa rolnego/z pracy w gospodarstwie rolnym, co wynika z uchylecia art. 17b ustawy o świadczeniach rodzinnych.

Świadczenie pielęgnacyjne na nowych, obowiązujących od 1 stycznia 2024 r. zasadach, przysługiwało również w sytuacji, gdy opiekun dziecka w wieku do ukończenia 18 r. życia miał ustalone prawo do własnej emerytury lub renty lub innego świadczenia emerytalno-rentowego, co wynika z uchylecia art. 17 ust. 5 pkt 1 lit. a ustawy o świadczeniach rodzinnych.

Wysokość świadczenia pielęgnacyjnego od 1 stycznia 2024 r. wynosiła 2 988 zł miesięcznie. Jest to zauważalny wzrost w odniesieniu do poprzednich lat. W 2023 r., świadczenie pielęgnacyjne wynosiło 2 119 zł miesięcznie, o 148 zł więcej niż w 2022 r. Począwszy od 2017 r. kwota świadczenia pielęgnacyjnego podlega corocznej waloryzacji od 1 stycznia. Wskaźnikiem waloryzacji, o który wzrasta wysokość świadczenia pielęgnacyjnego, jest procentowy wzrost minimalnego wynagrodzenia za pracę. Powiększoną o wskaźnik waloryzacji kwotę świadczenia zaokrągla się do pełnych złotych w górę.

W województwie zachodniopomorskim, w roku oceny, liczba świadczeń pielęgnacyjnych wyniosła 111 476, a koszt ich realizacji – 97 077 142 zł. Dla porównania w roku 2023 liczba świadczeń pielęgnacyjnych wyniosła 109 431, a koszt ich realizacji – 229 574 033 zł, a w 2022 r. wartości te wyniosły kolejno 99 340 świadczeń i 193 545 332 zł.

Zasiłek pielęgnacyjny przyznaje się w celu częściowego pokrycia wydatków wynikających z konieczności zapewnienia opieki i pomocy innej osoby w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji. Zasiłek pielęgnacyjny przysługuje:

- niepełnosprawnemu dziecku
- osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności

- osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21 roku życia
- osobie, która ukończyła 75 lat¹¹.

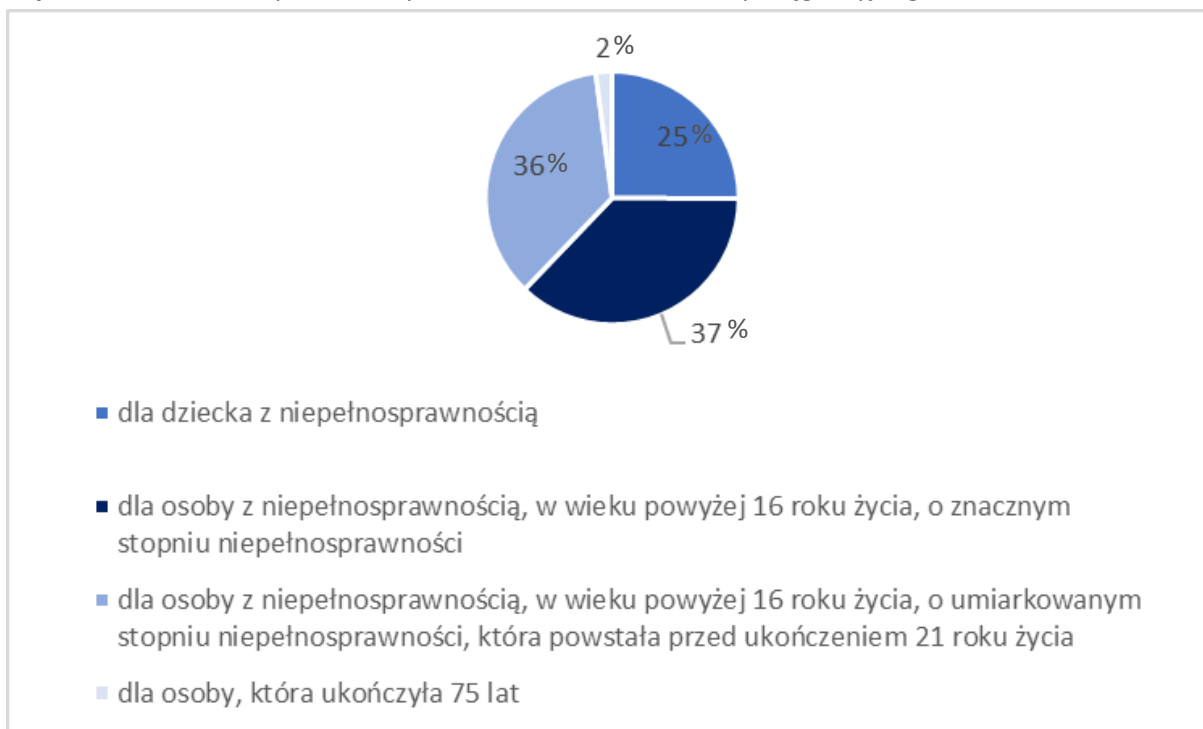
Wysokość zasiłku pielęgnacyjnego od 1 listopada 2019 r. wynosi 215,84 zł miesięcznie i w roku 2024 nie uległa zmianie. Co istotne, kwota zasiłku pielęgnacyjnego podlega weryfikacji co 3 lata, weryfikacja nie oznacza jednak obowiązkowej zmiany kwoty zasiłku i w roku 2024 pozostawiono go na niezmiennym poziomie. Zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 13 sierpnia 2021 r. w sprawie wysokości dochodu rodziny albo dochodu osoby uczącej się stanowiących podstawę ubiegania się o zasiłek rodzinny i specjalny zasiłek opiekuńczy, wysokości świadczeń rodzinnych oraz wysokości zasiłku dla opiekuna (Dz.U. z 2021 r. poz. 1481) wysokość zasiłku pielęgnacyjnego od 1 listopada 2021 r. utrzymano na poziomie 215,84 zł.

Na zasiłki pielęgnacyjne w województwie, w 2024 r. przeznaczono łącznie kwotę 97 077 142 zł, (97 821 935 zł w roku poprzednim) w tym:

- dla dziecka z niepełnosprawnością – 24 356 433 zł (2023 r – 23 981 461 zł)
- dla osoby z niepełnosprawnością, w wieku powyżej 16 roku życia, o znacznym stopniu niepełnosprawności – 35 985 170 zł (2023 r - 37 509 701 zł)
- dla osoby z niepełnosprawnością, w wieku powyżej 16 roku życia, o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed ukończeniem 21 roku życia – 34 709 237 zł (2023 r - 34 757 142 zł)
- dla osoby, która ukończyła 75 lat – 2 026 302 zł (2023 r – 2 107 556 zł).

¹¹ MRPiPS <https://www.gov.pl/web/rodzina/zasilek-pielagnacyjny> (dostęp 04.06.2024)

Wykres nr 17. Podział procentowy zasiłków w ramach zasiłku pielęgnacyjnego w roku 2024.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z OZPS za 2024 r.

Tabela nr 4. Liczba świadczeń opiekuńczych udzielonych w okresie 2018 – 2024.

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Specjalny zasiłek opiekuńczy	21 131	17 537	11 934	6 834	3 558	1 971	891
Zasiłek pielęgnacyjny - osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16. roku życia legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21 roku życia	159 139	159 624	159 376	159 776	160 950	161 032	160 810
Zasiłek pielęgnacyjny - dla niepełnosprawnego dziecka	106 164	105 767	102 554	103 994	107 444	111 115	112 846
Zasiłek pielęgnacyjny - ogółem	482 050	478 434	458 244	451 041	453 244	455 701	449 775
Zasiłek pielęgnacyjny - osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16. roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności	205 714	202 483	186 394	177 990	175 432	173 789	166 731
Zasiłek pielęgnacyjny - osobie, która ukończyła 75 lat	11 033	10 560	9 920	9 281	9 418	9 765	9 388
Świadczenia opiekuńcze ogółem - Zasiłek pielęgnacyjny, świadczenia pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy	569 984	570 091	557 372	557 215	566 233	574 663	578 385
Świadczenie pielęgnacyjne	66 803	74 120	87 194	99 340	109 431	116 991	111 476

Źródło: na podstawie danych z OZPS za 2024 r.

Świadczenie alimentacyjne

Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przyznawane są na warunkach określonych w ustawie z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów.

Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują:

- obywatelom polskim
- cudzoziemcom:
 - jeżeli wynika to z wiążących Rzeczpospolitą Polską umów dwustronnych o zabezpieczeniu społecznym
 - przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie zezwolenia na pobyt stały, zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego Unii Europejskiej oraz zezwolenia na pobyt czasowy udzielonego w związku z okolicznością, o której mowa w art. 186 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach
 - przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w związku z uzyskaniem statusu uchodźcy lub ochrony uzupełniającej.

Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują w wysokości bieżąco ustalonych alimentów, jednakże nie wyższej niż 1000 zł miesięcznie. Ww. maksymalna wysokość świadczenia z funduszu alimentacyjnego obowiązuje od początku okresu świadczeniowego, który rozpoczął się 1 października 2024 r. Przyznanie prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego uzależnione jest od spełnienia kryterium dochodowego. Świadczenie z funduszu alimentacyjnego przysługuje, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty 1 209 zł¹².

Liczba osób, korzystających z funduszu alimentacyjnego w roku oceny to 9 010 (2023 rok - 9 753, 2022 r. – 10 848), liczba rodzin – 5 907 (2023 r. - 6 455, 2022 r. – 7 275), a łączny koszt świadczeń z tej puli wyniósł 50 417 419 zł (w 2023 roku - 52 016 396 zł). Średnia, roczna wysokość świadczeń alimentacyjnych na rodzinę wyniosła w przybliżeniu 8 535 zł (w 2023 roku - 8 058 zł), co daje miesięcznie świadczenie w wysokości 711 zł (2023 - 671 zł). Dla lepszego porównania w 2022 r. było to kolejno 7 868 zł i 655 zł.

Dodatek mieszkaniowy zgodnie z Ustawą z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz.U. z 2023 r. poz. 1335 z późn. zm.) przysługuje:

- najemcom oraz podnajemcom lokali mieszkalnych
- osobom mieszkającym w lokalach mieszkalnych, do których przysługuje im spółdzielcze prawo do lokalu mieszkalnego
- osobom mieszkającym w lokalach mieszkalnych znajdujących się w budynkach stanowiących ich własność i właścicielom samodzielnych lokali mieszkalnych
- innym osobom mającym tytuł prawny do zajmowanego lokalu mieszkalnego i ponoszącym wydatki związane z jego zajmowaniem
- osobom zajmującym lokal mieszkalny bez tytułu prawnego, oczekującym na przysługujący im lokal zamienny albo najem socjalny lokalu.

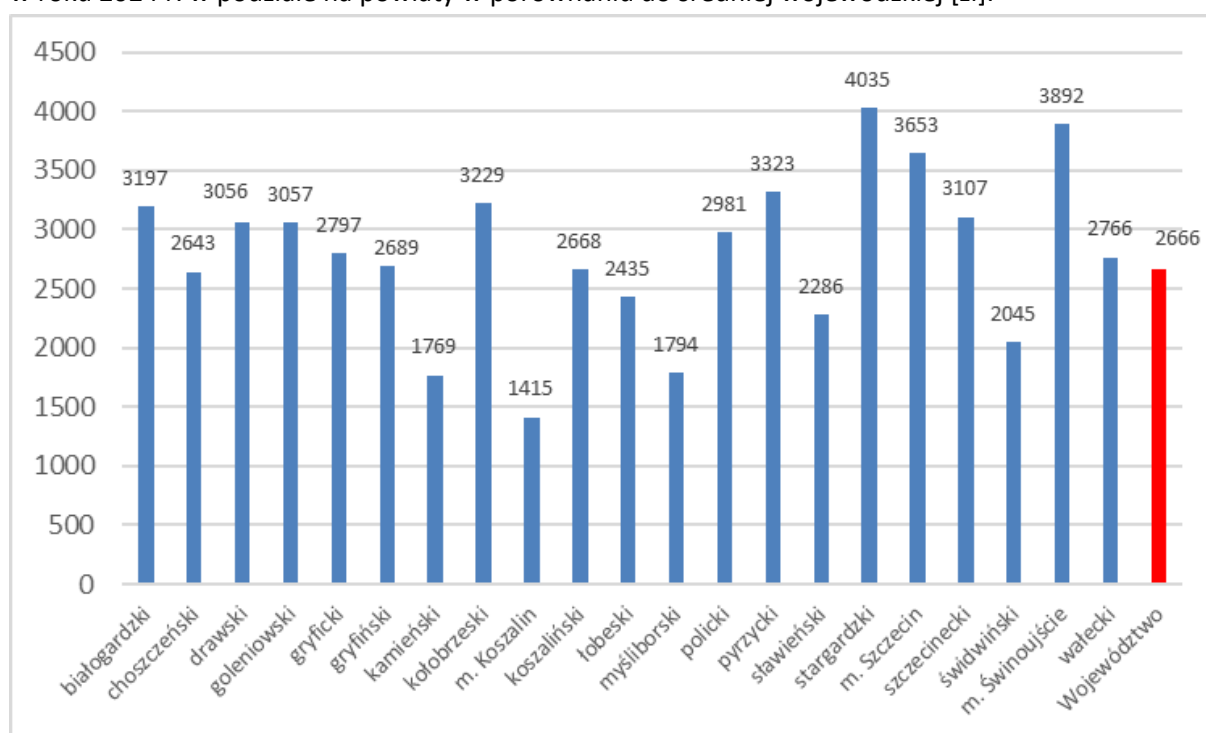
¹² MRPiPS <https://www.gov.pl/web/rodzina/wiadczenia-z-funduszu-alimentacyjnego> <https://www.gov.pl/web/rodzina/wiadczenia-z-funduszu-alimentacyjnego> (dostęp 05.06.2024)

Dodatek mieszkaniowy przysługuje na podstawie tylko jednego z tytułów wymienionych powyżej i może być wypłacany, jeżeli średni miesięczny dochód na jednego członka gospodarstwa domowego, w okresie 3 miesięcy poprzedzających datę złożenia wniosku o przyznanie dodatku mieszkaniowego nie przekracza 175% kwoty najniższej emerytury (obowiązującej w dniu złożenia wniosku) w gospodarstwie jednoosobowym i 125% tej kwoty – w gospodarstwie wieloosobowym.

Z przedstawionych w ocenie zasobów pomocy społecznej danych wynika, iż liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy i świadczeń w formie dodatku mieszkaniowego wynosiła 18 660, a łączna kwota świadczeń 49 742 849 zł. Dla porównania w 2023 r. – 18 717 gospodarstw domowych, a łączny koszt świadczeń wynosił 47 704 597 zł. Obserwowano, że przy niewielkim spadku liczby gospodarstw, którym przyznano świadczenie, zanotowano wzrost kwoty otrzymanych przez nie świadczeń.

Średnia roczna wartość świadczenia z tytułu dodatku mieszkaniowego na gospodarstwo domowe wyniosła 2 666 zł, natomiast w 2023 roku było to 2 548 zł. Najniższą przeciętną wartość świadczenia było 1 415 zł i odnotowano ją, podobnie jak rok wcześniej w Koszalinie (w 2023 roku było to 1 420 zł, a odnotowano ją w mieście Koszalin), najwyższą zaś w Świnoujście w kwocie 3 892 zł (w 2023 roku miało to miejsce w powiecie stargardzkim [3 872 zł] oraz w Mieście Świnoujście [3 721 zł]).

Wykres nr 18. Średnia kwota świadczenia dodatku mieszkaniowego na gospodarstwo domowe w roku 2024 r. w podziale na powiaty w porównaniu do średniej wojewódzkiej [zł].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z OZPS za 2024 r.

3. ZASOBY INSTYTUCJONALNE POMOCY SPOŁECZNEJ

Katalog zasobów instytucjonalnej pomocy społecznej obejmuje następujące placówki:

- środowiskowe domy samopomocy
- dzienne domy samopomocy
- noclegownie, schroniska dla osób bezdomnych i schroniska dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi, ogrzewalnie
- kluby samopomocy
- domy pomocy społecznej
- mieszkania chronione
- ośrodki interwencji kryzysowej
- jednostki specjalistycznego poradnictwa
- placówki wsparcia dziennego
- placówki opiekuńczo-wychowawcze
- centra integracji społecznej
- kluby integracji społecznej
- warsztaty terapii zajęciowej
- zakłady aktywności zawodowej.

Zebrane w regionie informacje dotyczą jednostek i placówek, które są prowadzone przez samorządy oraz organizacje pozarządowe (NGO). Nie we wszystkich ankietach wypełniono dane finansowe dotyczące utrzymania instytucji (w przypadku placówek prowadzonych przez NGO). Ponadto, poniżej zostały opisane wybrane instytucje pomocy i wsparcia w województwie. Dane dotyczące pozostałych instytucji zawarte są w aneksie.

Środowiskowe domy samopomocy

W województwie zachodniopomorskim w roku 2024 funkcjonowały łącznie 42 środowiskowe domy samopomocy (ŚDS) świadczące usługi w ramach indywidualnych lub zespołowych treningów samoobsługi i treningów umiejętności społecznych, polegające na nauce, rozwijaniu lub podtrzymywaniu umiejętności w zakresie czynności dnia codziennego i funkcjonowania w życiu społecznym.

Ogólna liczba miejsc w ŚDS, w roku oceny wynosiła 1 680 (w 2023 r. – 1 632), natomiast liczba osób korzystających wyniosła 1 794 (2023 r. – 1 778). Ponadto, wg stanu na 31 grudnia 2024 r., 42 osób oczekiwało na miejsce w placówce, o 9 osób mniej niż w roku ubiegłym.

Roczny koszt prowadzenia i utrzymania tych placówek w województwie zachodniopomorskim wyniósł 58 030 303 zł. Średnio, na utrzymanie jednego miejsca wydano rocznie 32 347 zł, co w skali miesiąca daje średnią kwotę 2 696 zł. Rok wcześniej koszt ten wyniósł 49 204 674 zł, a średnio, na utrzymanie jednego miejsca wydano rocznie 27 674 zł, co w skali miesiąca daje średnią kwotę 2 306 zł. Dla porównania w 2022 r. było to 25 376 zł rocznie na uczestnika, czyli 2 114 zł miesięcznie.

W roku oceny działało na terenie województwa 17 placówek takich jak **noclegownie i ogrzewalnie**, które dysponowały 114 miejscami i z których w roku 2024 skorzystało łącznie 818 osób. Ponadto działało 11 placówek takich jak schroniska dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi lub schroniska dla osób bezdomnych. Liczba miejsc w noclegowaniach, schroniskach dla osób

bezdomnych i schroniskach dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi wyniosła ogółem 805 w 2024 r. (w 2023 r. było to 947, w 2022 r. – 977), a liczba korzystających – 1 497 (w 2023 – 1 670 i w 2022 r. – 1 616). W wyniku eksmisji, w 2024 roku do ww. jednostek skierowano 1 osobę (w 2023 roku była to tylko 1 osoba, a w 2022 r. – 7 osób). Łączny roczny koszt utrzymania placówek wyniósł w roku oceny 11 480 531 zł (w 2023r. było to 10 887 761 zł, a w 2022 r. – 8 409 036 zł). Średnio, na utrzymanie jednego miejsca w skali roku wydano 7 669 zł (2023 - 11 497 zł, 2022 r. – 8 607 zł), co w przeliczeniu na miesiąc daje średnią kwotę ok. 639 zł (2023 - 958 zł, 2022 r. – 717 zł).

Liczba miejsc w ogrzewalniach ogółem wyniosła, podobnie jak rok wcześniej, w roku oceny 130 (analogicznie do 130 w 2023r. i 123 w 2022 roku), a liczba korzystających – 1 019 osób (w 2023 - 929 i w 2022 r. – 860 osób). Koszt roczny utrzymania placówek wyniósł 1 207 230 zł (w stosunku do 1 053 935 zł w roku 2023 i 831 030 zł w roku 2022). Średnio, na utrzymanie jednego miejsca wydano rocznie 9 286 zł (2023 - 8 107 zł oraz 2022 r. – 6 756 zł), zaś w skali miesiąca ok. 774 zł (2023 r. – 675 zł).

Domy pomocy społecznej

Dom pomocy społecznej (DPS) świadczy usługi bytowe, opiekuńcze, wspomagające i edukacyjne na poziomie obowiązującego standardu, w zakresie i formach wynikających z indywidualnych potrzeb osób w nim przebywających. Organizacja domu pomocy społecznej, zakres i poziom usług świadczonych przez dom uwzględnia w szczególności wolność, intymność, godność i poczucie bezpieczeństwa mieszkańców domu oraz stopień ich fizycznej i psychicznej sprawności. Dom pomocy społecznej może również świadczyć usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób w nim niezamieszkujących.

Domy pomocy społecznej, w zależności od tego, dla kogo są przeznaczone, dzielą się na następujące typy [dla]:

- osób w podeszłym wieku
- osób przewlekle somatycznie chorych
- osób przewlekle psychicznie chorych
- dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie
- dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie
- osób niepełnosprawnych fizycznie
- osób uzależnionych od alkoholu.

Decyzję o skierowaniu do domu pomocy społecznej i decyzję ustalającą opłatę za pobyt w DPS wydaje organ gminy właściwej dla tej osoby (tj. organ gminy lub starosta powiatu prowadzącego dom pomocy społecznej, a w przypadku regionalnych placówek, decyzję wydaje marszałek województwa) w dniu jej kierowania do domu pomocy społecznej¹³.

W 2024 r. na terenie województwa zachodniopomorskiego działał 1 dom pomocy społecznej prowadzony przez gminę dysponujący 89 miejscami, z których skorzystało 117 osób oraz 31 domów pomocy społecznej o zasięgu powiatowy, które dysponowały 3 780 miejscami, i z których skorzystało 4 369 osób. Liczba osób korzystających z DPS w roku oceny wyniosła 4 560 (w roku 2023 - 4 360, a w 2022 r. – 4 354) osób. Według stanu na dzień 31 grudnia 2024 r., 293 osoby oczekiwały

¹³ MRPiPS <https://www.gov.pl/web/rodzina/dom-pomocy-spoecznej> (dostęp 07.06.2024)

na miejsce w tego typu placówce, przy czym na koniec roku 2023 r. było to 280 osób. W roku oceny liczba decyzji odmownych wyniosła 42 (w 2023 r. – 36).

Roczny koszt prowadzenia i utrzymania DPS-ów w województwie zachodniopomorskim w 2024 r. wyniósł 360 534 374 zł (2023 r - 292 008 078 zł w 2022 r. – 246 262 662 zł). Średnioroczny koszt utrzymania jednego miejsca wyniósł 90 382 zł (w 2023 r - 73 203 zł, w 2022 r. – 61 735 zł), czyli w przeliczeniu na miesiąc 7 532 zł (w 2024 było to 6 100 zł, a w (2022 r. – 5 145 zł). Tak wysoki wzrost wydatków, jak w innych przypadkach, wynika z ogólnych wzrostów cen oraz kosztów utrzymania.

Wskaźnik zaspokojenia zapotrzebowania na miejsca w domach pomocy społecznej w gminach i miastach na prawach powiatu, w 2024 r. wyniósł nieco ponad 73% (2023 – 72%, w 2022 r. 76%). Należy jednak podkreślić, że wartość ta (wskaźnik obliczany jako stosunek liczby osób umieszczonych w DPS do sumy liczby osób umieszczonych w DPS i liczby oczekujących, pomnożony przez 100) stanowi średnią obliczoną dla całego województwa oraz dla wszystkich typów DPS. Najwyższe nasycenie usługami DPS występuje w przypadku placówek przeznaczonych dla osób w podeszłym wieku i przewlekle somatycznie chorych, najniższe zaś w jednostkach, w których mieszkają osoby przewlekle chore psychicznie.

Tabela nr 5. Wskaźnik nasycenia usługami DPS w okresie 2022 – 2024.

Grupa osób	Wskaźniki nasycenia usługami w DPS-ach wyrażony w %		
	2022	2023	2024
ogółem	75,74	71,87	73,15
Osoby w podeszłym wieku	85,80	80,13	79,66
Osoby przewlekle somatycznie chore	82,99	79,80	82,54
Osoby przewlekle psychicznie chore	46,36	45,03	60,67
Osoby dorosłe z niepełnosprawnością intelektualną	58,06	53,95	37,83
Dzieci i młodzież z niepełnosprawnością intelektualną	60,00	71,43	75,0

Źródło: OZPS za 2024 r.

Mieszkania treningowe oraz wspomagane

Ustawa z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o pomocy społecznej oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2023 r., poz. 1693), rozszerzyła katalog podmiotów uprawnionych do prowadzenia mieszkań treningowych i chronionych. Co istotne, wprowadziła także zmianę nazewnictwa. Nazwa „mieszkania chronione” została zastąpiona nazwą „mieszkania treningowe i wspomagane”. Funkcje i cele tej formy mieszkalnictwa pozostały w zasadzie bez zmian. Przysługują one osobom, które ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność lub chorobę potrzebują wsparcia w funkcjonowaniu w codziennym życiu, ale nie wymagają usług w zakresie świadczonego przez jednostkę całodobowej opieki. Są to w szczególności osoby z zaburzeniami psychicznymi, osoby opuszczającej pieczę zastępczą w rozumieniu przepisów o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, młodzieżowy ośrodek wychowawczy, zakład dla nieletnich, a także cudzoziemcy, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą.

Mieszkania treningowe i wspomagane stanowią formę pomocy społecznej przygotowującą osoby tam przebywające, pod opieką specjalistów, do prowadzenia samodzielnego życia lub też zastępującą pobyt w placówce zapewniającej całodobową opiekę. Zapewniają warunki samodzielnego funkcjonowania w środowisku, w integracji ze społecznością lokalną¹⁴.

W roku oceny w województwie zachodniopomorskim działało 97 mieszkań treningowych - w tym: 58 mieszkań treningowych o zasięgu gminnym, 18 mieszkań treningowych prowadzonych przez inne podmioty na zlecenie gminy, 19 mieszkań treningowych prowadzonych przez powiat, 2 mieszkania treningowe o zasięgu powiatowym prowadzone przez inne podmioty na zlecenie powiatu. Liczba miejsc ogółem w tych placówkach wynosiła 360 miejsc, a skorzystało z nich 404 osób.

Natomiast w 2023 r., w województwie zachodniopomorskim prowadzono łącznie 88 mieszkań treningowych i wspomaganych. Liczba miejsc ogółem w tych placówkach wynosiła 357, a korzystało z nich 366 osób (w 2022 r. odpowiednio 356 i 381).

Placówki opiekuńczo – wychowawcze ogółem

W świetle ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej placówki interwencyjne (pogotowie opiekuńcze), rodzinne (rodzinny dom dziecka), socjalizacyjne (dom dziecka), wielofunkcyjne, wsparcia dziennego, zapewniają dzieciom:

- całodobową opiekę i wychowanie
- zaspokajają ich niezbędne potrzeby, w szczególności bytowe, rozwojowe, emocjonalne, społeczne, religijne i zdrowotne
- umożliwiają kontakt dziecka z rodzicami i innymi bliskimi, chyba że sąd postanowi inaczej
- powrotu dzieci do rodziny
- korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych
- dostęp do kształcenia dostosowanego do ich wieku i możliwości rozwojowych.

Placówki te dysponowały w 2024 r. łącznie 1 009 miejscami (2023 r. – 772), a liczba osób z nich korzystających wynosiła 1 115 (w 2023 r. – 907). Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek opiekuńczo – wychowawczych wyniósł 90 662 938 zł, w tym placówek typu rodzinnego 3 482 707 zł.

4. KADRA JEDNOSTEK POMOCY SPOŁECZNEJ

Analiza danych dotyczących kadry ośrodków pomocy społecznej (OPS) i powiatowych centrów pomocy rodzinie (PCPR) w województwie zachodniopomorskim wskazuje, iż w 2024 roku we wszystkich rodzajach placówek zatrudnionych było 7 128 osób, a na stanowiskach kierowniczych (dyrektor jednostki, jego zastępcy, kierownicy) zatrudniano 295 osób. Dla porównania w 2023 roku, ogółem we wszystkich rodzajach placówek zatrudnione były 6 993 osoby (2022 r. – 7 109), a na stanowiskach kierowniczych (dyrektor jednostki, jego zastępcy lub kierownicy) zatrudniano 472 osoby.

W jednostkach pomocy społecznej w roku oceny zatrudniano łącznie 1 046 pracowników socjalnych. W roku 2023 było to łącznie 1 025 pracowników socjalnych (2022 r. – 1 061).

¹⁴ <https://www.gov.pl/web/premier/projekt-ustawy-o-zmianie-ustawy-o-pomocy-spoecznej-oraz-niektorych-innych-ustaw> (dostęp 07.06.2024 r.)

Na terenie województwa 19 ośrodków nie spełniło ustawowych warunków dotyczących liczby zatrudnionych pracowników socjalnych, takich jak:

- jeden pracownik socjalny na 2000 mieszkańców gminy; lub
- jeden pracownik socjalny na 50 rodzin korzystających z pracy socjalnej;
- zatrudnienie co najmniej 3 pracowników socjalnych.

W 9 przypadkach ośrodki nie spełniały ostatniego z ww. warunków, zatrudniając jedynie dwoje pracowników socjalnych (2023 r. – 12).

Wskaźnik obliczany jako stosunek liczby pracowników socjalnych posiadających specjalizację I lub II stopnia w zawodzie pracownik socjalny do liczby wszystkich pracowników socjalnych osiągnął w roku 2024 poziom 51% (2023 r. – 48%).

5. ŚRODKI FINANSOWE NA WYDATKI W POMOCY SPOŁECZNEJ I W INNYCH OBSZARACH POLITYKI SPOŁECZNEJ W BUDŻETACH JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

Wydatki ogółem na zadania realizowane w ramach polityki społecznej w województwie zachodniopomorskim w 2024 r., tj. roku oceny, oszacowano na poziomie 2 473 316 192 zł. Natomiast w 2023 r oszacowano je na poziomie 2 110 268 213 zł. (w roku 2022 r. wydano 2 940 252 375 zł).

Środki finansowe na wydatki w polityce społecznej zebrane ze sprawozdań OZPS można podzielić na następujące działy:

- Rodzina
- Ochrona zdrowia
- Pomoc społeczna
- Pozostałe zadania polityki społecznej
- Edukacyjna opieka wychowawcza.

Rodzina

Wydatki w dziale 855 Rodzina kształtowały się w roku 2024 w następujący sposób:

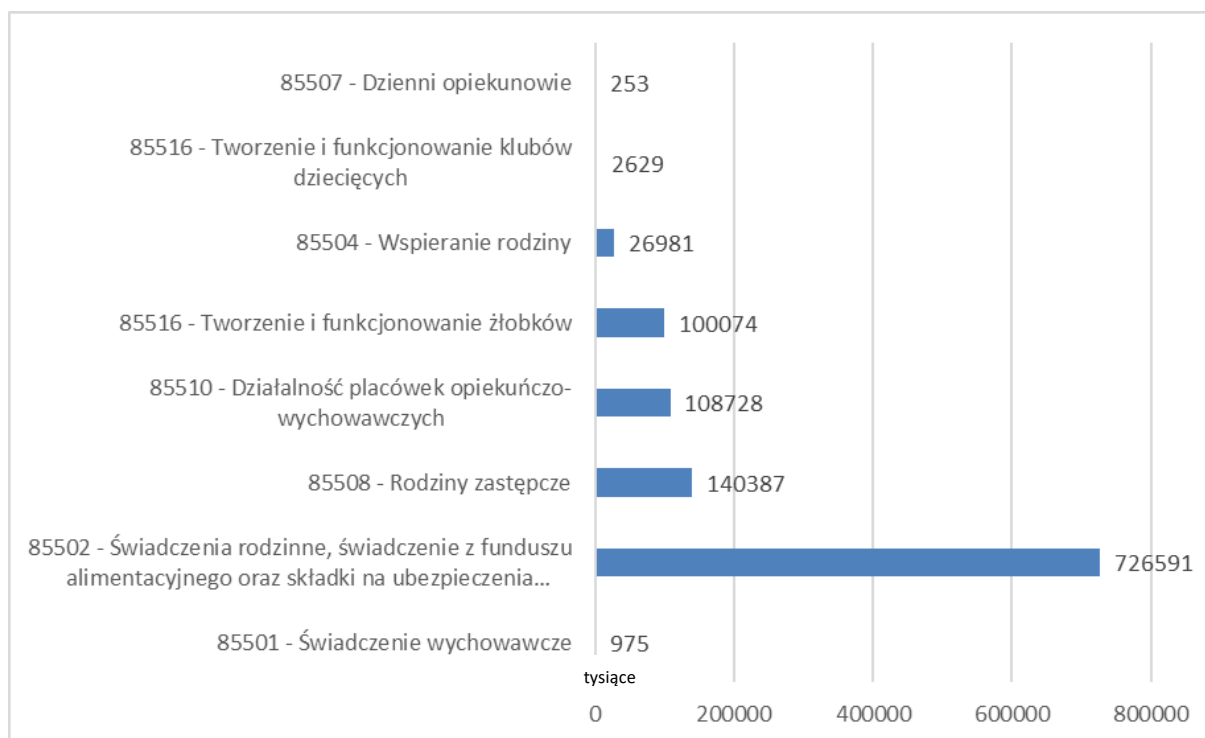
- Świadczenia wychowawcze – 975 298 zł (w roku 2023 – 1 248 811 zł)
- Świadczenia rodzinne, świadczenie z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego - 726 591 256 zł (w roku 2023 – 637 898 611 zł)
- Wspieranie rodziny – 26 980 891 zł (w roku 2023 – 22 172 665 zł)
- Tworzenie i funkcjonowanie żłobków - 100 074 049 zł (w roku 2023 – 72 777 734 zł)
- Tworzenie i funkcjonowanie klubów dziecięcych - 2 629 200 zł (w roku 2023 – 2 131 077 zł)
- Rodziny zastępcze - 134 041 300 zł (w roku 2023 – 110 086 988 zł)
- Dzienni opiekunowie – 252 974 zł (w roku 2023 nie wydatkowano na ten cel środków - 0 zł)
- Działalność placówek opiekuńczo - wychowawczych - 99 251 270 zł (w roku 2023 – 80 524 533 zł)
- Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia rodzinne, zgodnie z przepisami ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz za osoby pobierające

zasiłki dla opiekunów, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów - 17 246 390 zł (w roku 2023 – 14 199 617 zł)

- Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby przebywające na urloпах wychowawczych, za osoby zatrudnione jako nianie oraz za osoby sprawujące osobistą opiekę nad dzieckiem – 0 zł (tak samo jak w roku 2023)
- Usuwanie skutków klęsk żywiołowych - 0 zł, analogicznie jak w roku 2023.

Wyraźnie widać wzrost wydatków w niemal każdej wspieranej kategorii w dziale „rodzina”. Jest to spowodowane rosnącymi kosztami życia. Również prognozy na przyszły rok budżetowy uwzględniają kolejne wzrosty kosztów i wydatków w tych obszarach interwencji.

Wykres nr 19. Wydatki w ramach działu „855 Rodzina”.

Źródło: opracowanie własne na podstawie OZPS 2024.

Ochrona zdrowia

Środki finansowe na wydatki w pomocy społecznej w obszarze ochrony zdrowia dotyczyły przeciwdziałania alkoholizmowi oraz przeciwdziałania narkomanii. Ogółem, w roku oceny sięgnęły one kwoty 78 665 438 zł, w tym 5 222 670 zł na przeciwdziałanie narkomanii oraz 73 442 768 zł na przeciwdziałanie alkoholizmowi.

Dla porównania na przeciwdziałanie alkoholizmowi (środki gminy/środki powiatu, własne i zewnętrzne) wydano w 2023 roku kwotę 60 042 935 r., a w 2022 r. – 51 742 490 zł. Z kolei wydatki na przeciwdziałanie narkomanii (środki gminy/środki powiatu, własne i zewnętrzne) osiągnęły w 2023 r. poziom 2 560 975 zł, a w 2022 r. – 2 188 085 zł.

Widać zauważalne zwiększenie wydatków na ochronę zdrowia z roku na rok, a szczególnie zauważalny jest w roku 2024 wzrost wydatków na przeciwdziałanie narkomanii w stosunku do lat poprzednich.

Pomoc społeczna

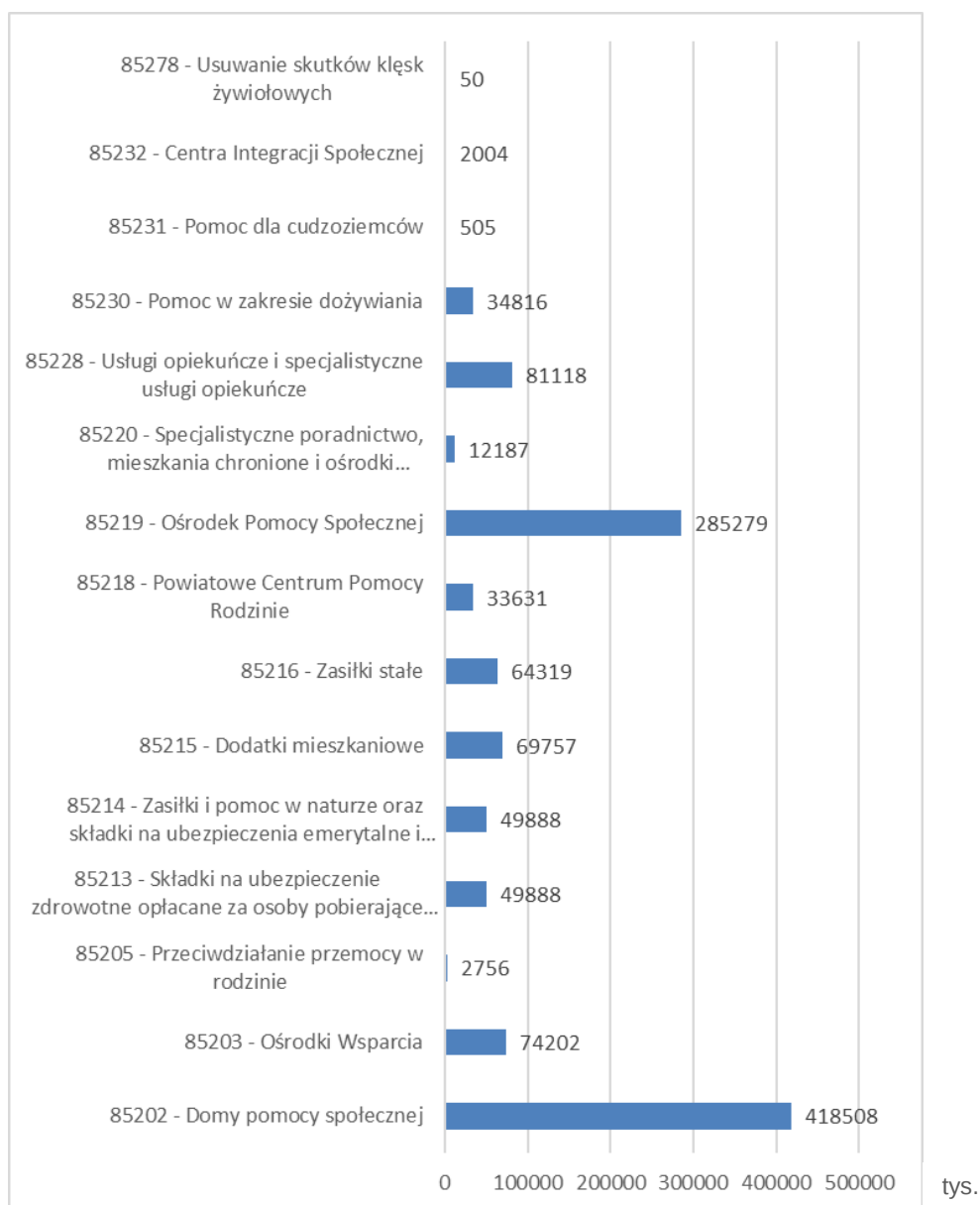
W roku 2024 na pokrycie kosztów w ramach paragrafu 85202 Domy pomocy społecznej wydano 418 508 468 zł (w roku 2023 było to 343 072 259 zł, a w 2022 r. – 299 040 581 zł). Na drugim miejscu pod względem wydatkowanych środków, tak samo jak w latach ubiegłych, znajdują się koszty związane z pokryciem funkcjonowania Ośrodków Pomocy Społecznej na które w 2024 roku wydatkowano 285 278 644 zł (w 2023 roku było to 231 453 281 zł, a w 2022 r. – 202 218 162 zł). Pozostałe wydatki kształtują się następująco:

- Ośrodki wsparcia - 74 201 746 zł (w 2023 roku 57 766 624 zł)
- Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie - 2 756 200 zł (w roku 2023 - 1 889 053 zł)
- Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia z pomocy społecznej oraz za osoby uczestniczące w zajęciach w CIS - 5 566 317 zł (w 2023 roku - 4 182 085 zł)
- Zasiłki okresowe, celowe i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe – 49 888 200 zł (w 2023 roku – 50 520 716 zł)
- Dodatki mieszkaniowe – 69 756 907 zł (w 2023 roku – 51 756 907 zł)
- Zasiłki stałe - 64 319 627 zł (w 2023 roku – 47 956 734 zł)
- Koszty Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie – 33 630 686 zł (w 2023 roku – 25 958 295)
- Jednostki specjalistycznego poradnictwa, mieszkania chronione i ośrodki interwencji kryzysowej – 12 181 991 zł (w 2023 roku – 9 071 413 zł)
- Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze - 81 117 525 zł (w 2023 roku - 67 997 981 zł)
- Pomoc w zakresie dożywiania - 34 816 221 zł (w 2023 – 35 314 059 zł)
- Pomoc dla cudzoziemców - 504 822 zł (w roku 2023 – 2 046 620 zł)
- Centra Integracji Społecznej - 2 003 614 zł (w roku 2023 – 1 446 587 zł)
- Usuwanie skutków klęsk żywiołowych - 50 000 zł (w roku 2023 – 112 zł)
- Pozostała działalność - 58 320 687 zł (w 2023 roku - 45 830 045 zł)

Widać zwiększenie, rok do roku, wydatków na większość zadań w zakresie polityki społecznej. Jedynie pomoc dla cudzoziemców uległa znacznemu zmniejszeniu w roku 2024 w porównaniu do roku poprzedniego. Nieco mniej niż w roku ubiegłym wydatkowano także środków na zasiłki okresowe, celowe i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz na pomoc w zakresie dożywiania.

W kolejnym roku (2025) planuje się również zwiększenie wydatków na większość z wymienionych powyżej zadań.

Wykres nr 20. Wydatki w ramach działu „852-pomoc społeczna”.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z OZPS 2024.

Edukacyjna opieka wychowawcza

Kategoria 854 Edukacyjna Opieka Wychowawcza składa się z następujących podkategorii wydatków, na które poniesiono koszty zgodnie ze sprawozdaniem OZPS 2024 wydano w roku oceny:

- Pomoc materialna dla uczniów o charakterze socjalnym – 5 431 276 zł (w roku 2023 – 6 751 334 zł)
- Pomoc materialna dla uczniów o charakterze motywacyjnym – 1 847 254 zł (w roku 2023 – 1 515 712 zł).

Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej

Na pozostałe wydatki na zadania w zakresie polityki społecznej w 2024 roku składają się:

- Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych - 17 905 862 zł (w roku 2023 – 18 050 797 zł)
- Zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności - 9 373 067 zł (w roku 2023 – 7 976 234 zł)
- Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych - 33 443 431 zł (w roku 2023 – 29 216 944 zł)
- Postała działalność w zakresie polityki społecznej - 25 700 932 zł (w roku 2023 – 61 458 466 zł).

Widać niezwykle znaczący spadek wydatków na pozostałą działalność w roku oceny w stosunku do roku ubiegłego, jak też obserwuje się niewielki spadek wydatków w kosztach rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych.

DODATKI MIESZKANIOWE

Dodatek mieszkaniowy był świadczeniem pieniężnym wypłacanym przez gminę, mającym na celu dofinansowanie do wydatków mieszkaniowych ponoszonych w związku z zajmowaniem lokalu mieszkalnego. Stanowi on świadczenie dla osób, których sytuacja finansowa pogorszyła się lub które ze względu na swoje niskie dochody i stan majątkowy nie są w stanie ponosić bieżących wydatków za lokal, w którym zamieszkują i prowadzą swoje gospodarstwo domowe. Dodatek mieszkaniowy przysługuje w związku z zamieszkiwaniem w jednym lokalu mieszkalnym albo zajmowaniem jednego lokalu mieszkalnego. Średnia wysokość dodatku wynosiła w roku 2024 od 250 do 380 zł miesięcznie i była zwolniona z podatku. W 2024 roku o dofinansowanie do mieszkania mogły starać się osoby, które spełniały trzy podstawowe kryteria:

- posiadły prawo do lokalu mieszkalnego
- ich lokal spełniał kryterium metrażowe, czyli mieszkanie nie było większe niż przewidziany limit (Maksymalna powierzchnia użytkowa lokalu, która uprawnia do korzystania z dodatku mieszkaniowego nie może przekraczać:
 - dla jednej osoby do 45,50 m²,
 - dla dwóch osób do 52,00 m²,
 - dla trzech osób do 58,50 m²,
 - dla czterech osób do 71,50 m²,
 - dla pięciu osób do 84,50 m²,
 - dla sześciu osób do 91,00 m²
 - spełniały kryterium dochodowe, czyli nie zarabiają powyżej określonego pułapu
- Próg dochodowy dla gospodarstw osób samotnych w 2024 r. wzrósł do 2 863,39 zł – jako 40% z 7 155,48 zł.
- Próg dochodowy dla gospodarstw wieloosobowych w 2024 r. wzrósł do 2 147,54 zł – jako 30% z 7 155,48 zł.

W roku 2024 w województwie zachodniopomorskim wypłacono dodatki mieszkaniowe dla 18 660 gospodarstw domowych (w roku 2023 było to 18 717 gospodarstw domowych), a kwota świadczeń wypłaconych w roku oceny wyniosła 49 742 849 zł (w roku 2023 było to 47 704 597 zł). Oznacza to, że średni dodatek miesięczny wyniósł w województwie 222,15 zł (dla porównania rok wcześniej było

to 212,40 zł). Widać, że dodatki mieszkaniowe wypłacane w naszym województwie utrzymują się na w miarę stałym poziomie, a ich wysokość jest niższa od średniej podawanej jako średnia dla kraju.

DODATKI ENERGETYCZNE

Dodatek energetyczny przysługuje za okres od 1 lipca 2024 r. do 31 grudnia 2024 r. i był świadczeniem pieniężnym dla gospodarstw domowych, których przeciętne dochody w roku 2023 nie przekroczyły 2500 zł na osobę w gospodarstwie jednoosobowym albo 1700 zł na osobę w gospodarstwie wieloosobowym.

W roku oceny w województwie zachodniopomorskim dodatek energetyczny wypłacono dla 14 319 gospodarstw domowych (w stosunku do zaledwie 35 w roku 2023). Kwota jaka została wydatkowana na ten cel w 2024 roku wynosiła 5 148 115 zł (w stosunku do 44 080 zł w roku ubiegłym).

W kolejnych latach prognozuje się jednak zmniejszenie kosztów ponoszonych na dodatki energetyczne w województwie zachodniopomorskim.

6. WNIOSKI I REKOMENDACJE

DEMOGRAFIA – w obszarze demografii widoczna jest postępująca **tendencja spadkowa liczby ludności zamieszkującej województwo zachodniopomorskie**. Prognozy wskazują, że w 2050 roku liczba mieszkańców województwa zachodniopomorskiego wyniesie 1 453 315 osób (to spadek o ponad 170 tys. osób w stosunku do roku obecnego). Obserwowany spadek liczby mieszkańców zauważalnie przybliży region do tej prognozy z roku na rok. Bardzo ważnym i zauważalnym problemem demograficznym, zarówno w skali kraju jak i województwa zachodniopomorskiego, będzie również **starzenie się społeczeństwa**. Udział liczby osób w wieku poprodukcyjnym, w stosunku do ogółu populacji (wskaźnik obciążenia demograficznego), od kilku już lat wskazuje na wzrost tego niekorzystnego zjawiska. Zgodnie z danymi GUS, **województwo zachodniopomorskie należy do najszybciej starzejących się regionów Polski**.

Ponieważ próby oddziaływania na procesy demograficzne oraz niwelowania negatywnych skutków z nich wynikających są przedsięwzięciem długofalowym, nadal aktualna jest rekomendacja z lat poprzednich. Samorządy województwa zachodniopomorskiego powinny **koncentrować się na tych działaniach, które zabezpieczą potrzeby starszej części społeczności. Z jednej strony – zapewnią optymalny poziom usług osobom zależnym, w tym – starszym, mieszkającym samotnie, a z drugiej – maksymalnie wykorzystają potencjał mieszkańców w wieku 60 plus** w lokalnej i regionalnej polityce na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego. Zasadnym jest również rozwijanie sektora srebrnej gospodarki, w tym rozwijanie usług zorientowanych na potrzeby osób starszych i starzejących się, w szczególności w obszarze konsumpcyjnym, bytowym oraz zdrowotnym. Niezbędne jest podjęcie zintensyfikowanych działań promujących - wśród regionalnych przedsiębiorców, podmiotów ekonomii społecznej - tej grupy klientów, aby już teraz projektowali swoje produkty i usługi z myślą o seniorach.

Coraz bardziej zauważalna jest też potrzeba wydłużania aktywności osób w wieku przedemerytalnym i emerytalnym, które jednak nie odbierze prawa do godziwego odpoczynku tych osób. Podjęcie odpowiednich działań, w tym regulacyjnych na poziomie ogólnopolskim, zaangażowanie w wypracowanie dobrych praktyk przedsiębiorców i menadżerów, pomoże zapobiec oddawaniu zbyt lekką ręką kapitału ludzkiego 65+, czyli pracowników charakteryzujących się dużym doświadczeniem, wiedzą i eksperckością.

Podobnie jak rok temu, dla równowagi i wzrostu spójności społecznej, istotne będą również **działania poprawiające dobrostan na poziomie społeczności lokalnych, wspierane m.in. przez animowanie i rozwijanie dialogu międzypokoleniowego**. Ogólna poprawa jakości życia w wymiarze społecznym może stanowić ważny aspekt w przeciwdziałaniu negatywnym procesom demograficznym. Jednocześnie jest to obszar, na który JST mają bezpośredni wpływ. Rolą samorządu województwa na tym polu jest efektywna współpraca z samorządami lokalnymi, inspirowanie i przenoszenie dobrych praktyk w tym obszarze.

REKOMENDACJE:

- **Zadbać o potrzeby osób w wieku senioralnym na poziomie lokalnym i regionalnym.**
- **Wykorzystać potencjał osób w wieku senioralnym, m.in. poprzez propagowanie wolontariatu senioralnego.**
- **Rozwijać dialog międzypokoleniowy.**

- Przeanalizować trendy i prognozy zjawiska starzenia się społeczeństwa województwa zachodniopomorskiego.
- Promować rozwój innowacji społecznych dedykowanych osobom starszym, a wspierających ich włączenie społeczne, poprawiających ich dobrostan.
- Zintensyfikować działania informacyjno-promocyjne dot. dostępnych form wsparcia seniorów - miejsc, w których mogą uzyskać wsparcie i pomoc w różnych obszarach.
- Rozpocząć publiczną debatę z regionalnymi przedsiębiorcami, która będzie wskazywać zalety doświadczonych pracowników, a jednocześnie pozwoli wypracować model zatrudnienia osób w wieku emerytalnym, które chciałyby dalej pozostać aktywnymi na rynku pracy.

POMOC SPOŁECZNA

W województwie zachodniopomorskim obserwuje się rok do roku spadek liczby klientów korzystających z pomocy społecznej. Zmienia się również struktura przyznawanego wsparcia. Zwiększa się liczba rodzin objętych pomocą z powodu długotrwałej/ciężkiej choroby w ogólnej liczbie rodzin objętych pomocą. Może to świadczyć o tym, że coraz więcej osób i rodzin, których dochody przekraczają kryterium dochodowe pomocy społecznej wymaga wsparcia, a kolejny rok z rzędu, obserwuje się zmianę potrzeb i oczekiwań klientów pomocy społecznej. Umiarkowana dynamika tych zmian pozwala na odpowiednie dostosowanie i wdrożenie działań zapobiegawczych w narzędziach polityki społecznej w regionie. Zważywszy jednak na szerszy kontekst demograficzno-gospodarczy, warto bardzo uważnie obserwować dynamikę zmian zachodzących w województwie zachodniopomorskim, aby odpowiednio dostosować narzędzia polityki społecznej do faktycznych potrzeb społeczności regionu.

Podobnie jak rok temu, nie uległa zmianie liczba miejsc w domach pomocy społecznej w regionie, a jednocześnie wzrosły koszty utrzymania tych placówek, przekładające się na koszt pobytu mieszkańca. W dalszej perspektywie czasowej, właśnie te rosnące koszty mogą stanowić wyzwanie dla systemu pomocy społecznej w kraju i w regionie, tym bardziej, że tendencje demograficzne mogą skutkować zwiększeniem liczby osób starszych i w wieku sędziwym wymagających opieki stałej, a więc mieszkańców DPS.

REKOMENDACJE:

Systematycznie wdrażać procesy deinstytucjonalizacji w pomocy społecznej.

Rozwijać Centra Usług Społecznych w regionie.

Zadbać o różnorodne potrzeby klientów pomocy społecznej.

Monitorować na bieżąco zmiany sytuacji i reagować na nie.

Zabezpieczyć środki na pomoc społeczną w budżetach samorządów.

Wdrażać nowoczesne narzędzia realizujące politykę społeczną.

Wzmacniać i rozwijać współpracę między różnymi podmiotami pomocy społecznej.

Postawić na innowacyjne rozwiązania w zakresie pomocy społecznej.

Przeanalizować kierunki zmian w pomocy społecznej w najbliższej perspektywie czasowej.

USŁUGI ŚRODOWISKOWE

Usługi sąsiedzkie to nadal stosunkowo nowy rodzaj usług środowiskowych związanych z realizacją zadań polityki społecznej przez gminy. Zostały one wprowadzone zapisami ustawy z 2023 roku

i w zasadzie 2024 rok, będący rokiem oceny, jest pierwszym, który pozwala na ich zweryfikowanie. W roku 2024 zrealizowano 24 511 usług sąsiedzkich, z których skorzystało 196 osób. W porównaniu do dwóch usług tego typu udzielonych w roku 2023, można z całym przekonaniem założyć, że usługi te będą zyskiwały na popularności i w kolejnym roku ponownie odnotujemy ich wzrost.

Nadal zauważalny jest problem nadwyżki popytu na usługi opiekuńcze, specjalistyczne usługi opiekuńcze i usług specjalistyczne dla osób z zaburzeniami psychicznymi nad ich podażą.

W roku oceny, w regionie funkcjonowało 7 Centrów Usług Społecznych, z tego jedno dopiero od listopada 2024 roku. Jest to o jedno Centrum Usług Społecznych więcej niż w roku ubiegłym. Z analizy sytuacji wynika jednak, że można spodziewać się znaczącej dynamiki zmiany w tym obszarze w kolejnym roku rozliczeniowym. Zauważalna jest też zwiększająca się liczba usług oferowanych przez CUS.

REKOMENDACJE:

- **Zaangażować samorządy w procesy deinstytucjonalizacji usług środowiskowych.**
- **Wzmocnić świadomość usług środowiskowych wśród mieszkańców.**
- **Zwiększyć zaangażowanie społeczności lokalnej w realizację usług środowiskowych, ale również zaangażowanie społeczne mieszkańców Pomorza Zachodniego jako takie.**
- **Rozwijać współpracę między różnymi podmiotami w zakresie realizacji usług środowiskowych.**
- **Upowszechniać dobre praktyki dotyczące realizacji usług środowiskowych.**
- **Podnosić kompetencje społeczne mieszkańców.**
- **Cyklicznie diagnozować sytuację społeczną w regionie.**

PIECZA ZASTĘPCZA I PRACA Z RODZINĄ

Sytuacja w pieczy zastępczej staje się coraz trudniejsza, mimo niekorzystnych trendów demograficznych (zmniejszenie dzietności i liczby urodzeń). Rokrocznie wzrastają koszty ponoszone w regionie za pobyt dziecka w pieczy zastępczej - w roku 2023 było to 62 935 303 zł, w roku 2024 było to już 75 242 318 zł, a w 2025 roku prognozuje się wydatki rzędu 78 757 832 zł. Wzrastają nie tylko wydatki, co można wyjaśnić rosnącymi kosztami, ale także liczba dzieci w pieczy zastępczej. Nadal ważną kwestią pozostaje zwiększająca się w województwie zachodniopomorskim liczba rodzin objętych pracą asystenta rodziny.

Odrębną kwestią pozostaje nadal proces usamodzielniania młodzieży z pieczy zastępczej. Rok wcześniej, zaledwie 6 powiatów dysponowało mieszkaniem treningowym dla usamodzielnianych wychowanków. W roku oceny liczba ta wzrosła do 9 powiatów. Nadal jednak można uznać to za poziom niezadawalający.

REKOMENDACJE:

- **Wzmocnić kadry pracujące z rodzinami, zadbać o ich prestiż zawodowy - w tym finansowy.**
- **Wprowadzić rozwiązania wspierające rodzinę oraz pieczę zastępczą.**
- **Zadbać o potencjał rodzin wspierających rodziny przeżywające trudności w opiece i wychowaniu dzieci.**
- **Podnieść poziom wiedzy rodzin w zakresie wychowania i opieki nad dziećmi.**

- Dążyć do wzrostu liczby mieszkań treningowych i wspomaganych dla usamodzielniającej się młodzieży z pieczy zastępczej w regionie.
- Wdrożyć rozwiązania deinsytucjonalizacyjne w zakresie pieczy zastępczej i pracy z rodziną.
- Rozważyć powołanie Interwencyjnego Ośrodka Preadopcyjnego lub drugiej Regionalnej Placówki Opiekuńczo-Terapeutycznej w regionie dla najmłodszych dzieci, często pozostawionych w szpitalach przez rodziców biologicznych tuż po narodzinach, które nie mogą trafić do pieczy zastępczej, a wymagają specjalistycznej opieki medycznej.
- Rozwijać systemy wspierania zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży.
- Promować i wspierać dalszy rozwój lokalnych grup samopomocowych łączących rodziny z pieczy zastępczej.
- Inicjować tworzenie kolejnych lokalnych grup umożliwiających rodzicom z małymi dziećmi spędzanie czasu w sposób budujący więzi, ale również wspierających rozwój najmłodszych.

KADRA SYSTEMU POMOCY SPOŁECZNEJ

Rokrocznie podtrzymywany jest problem niedoborów kadr pracowników socjalnych w regionie. System pomocy społecznej od wielu lat zmagają się z problemami kadrowymi i odpływem specjalistów oraz rotacją kadr. Jest to zauważalne szczególnie w okresie, gdy rynek zatrudnienia jest rynkiem pracownika i gdy znalezienie pracy bardziej atrakcyjnej pod względem finansowym, jest dla przedstawicieli kadr pracowników socjalnych alternatywą wartą rozważenia. Sytuacja ta wymaga znalezienia rozwiązań utrzymujących kadrę systemu pomocy społecznej w zawodzie, podniesienia atrakcyjności zawodu jak również podniesienia kwalifikacji zatrudnionych osób i utrzymywania najwyższych możliwych standardów pracy. Dalsza erozja zatrudniania kadr systemu pomocy społecznej może nieść za sobą poważne skutki w skali zarówno krótko jak i długoterminowej oraz przekładać się negatywnie na jakość realizacji zadań polityki społecznej w regionie.

REKOMENDACJE:

- **Zadbać o odpowiedni prestiż zawodów pomocowych - w tym finansowy.**
- **Podnieść kompetencje kadr systemu pomocy społecznej.**
- **Wzmocnić działania rozwijające zasoby kadrowe zawodów pomocowych.**
- **Zadbać o kadry w instytucjach oraz poza instytucjami.**
- **Wdrożyć kampanię, która zachęci do pracy w zawodach pomocowych.**

ANEKS

I	Dane o sytuacji demograficznej i społecznej (stan na 31.XII)	54
II.	Dane o korzystających z pomocy i wsparcia (w całym okresie sprawozdawczym)	55
	a) Dane o korzystających z pomocy i wsparcia – GMINA	57
	b) Dane o korzystających z pomocy i wsparcia – POWIAT	59
III.	Inne rodzaje pomocy i świadczeń	60
IV.	Zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia	60
V.	Kadra jednostki organizacyjnej pomocy społecznej	63
VI.	Środki finansowe na wydatki w pomocy społecznej i innych obszarach polityki społecznej w budżecie jednostki samorządu terytorialnego	64

I. Dane o sytuacji demograficznej i społecznej (stan na 31 XII 2024)

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2023	Rok 2024	PROGNOZA* Rok 2025
INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA				
Liczba mieszkań komunalnych w zasobie gminy	1	40 156	39 616	39 486
Liczba wniosków złożonych na mieszkanie komunalne z zasobów gminy	2	6 076	5 660	5 771
w tym z wiersza 13: Liczba mieszkań socjalnych (lokalii)	3	6 461	6 092	6 371
Liczba oczekujących na mieszkanie socjalne	4	4 288	4 089	4 124
Liczba wyroków eksmisyjnych bez wskazania lokalu socjalnego	5	2 062	1142	1 132
Liczba klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów	6	353	355	365
Liczba hospicjów	7	8	22	22
Liczba ośrodków dla cudzoziemców	8	0	0	0

* Wielkość prognozy nie dotyczy wartości przyrostu lub spadku. W przypadku braku możliwości oszacowania wielkości liczbowych dla prognozy należy wpisać liczby odpowiadające danym z kolumny "Rok oceny".

II. Dane o korzystających z pomocy i wsparcia (w całym okresie sprawozdawczym)

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2023	Rok 2024	PROGNOZA* Rok 2025
OSOBY I RODZINY, KTÓRYM UDZIELONO POMOCY I WSPARCIA				
Liczba osób	1	87 619	86 031	86 317
OSOBY I RODZINY, KTÓRYM PRZYZNANO ŚWIADCZENIE				
Liczba osób	2	40 847	38 671	38 775
W tym: osoby długotrwale korzystające	3	21 628	21 168	21 257
Wiek 0-17	4	8 808	7 523	7 562
Wiek produkcyjny *	5	21 481	20 074	20 186
Wiek poprodukcyjny **	6	12 229	12 951	12 975
Liczba rodzin	7	32 656	31 115	31 094
Liczba osób w rodzinach	8	62 268	57 745	57 686
w tym: KOBIETY (z wierszy 2-6)				
Ogółem	9	21 153	20 315	20 432
W tym: osoby długotrwale korzystające	10	9 977	9 873	9 907
Wiek 0-17	11	4 210	3 593	3 586
Wiek 18-59	12	9 257	8 397	8 436
Wiek 60 lat i więcej	13	7 766	8 300	8 373
OSOBY I RODZINY, KTÓRYM PRZYZNANO ŚWIADCZENIE PIENIĘŻNE				
Liczba osób ogółem	14	27 706	23 424	x
Liczba rodzin	15	24 090	22 258	x
OSOBY I RODZINY, KTÓRYM PRZYZNANO ŚWIADCZENIE NIEPIENIĘŻNE				
Liczba osób ogółem	17	17 363	16 694	x
Liczba rodzin	18	12 891	12 572	x
Liczba osób w rodzinach	19	29 522	27 706	x
OSOBY I RODZINY, Z KTÓRYMI PRZEPROWADZONO WYWIAD ŚRODOWISKOWY				
Liczba osób ogółem	20	46 638	45 413	45 571
Liczba rodzin	21	38 930	37 576	37 664
Liczba osób w rodzinach	22	70 930	67 311	67 483
POWODY UDZIELENIA POMOCY I WSPARCIA				
UBÓSTWO				
Liczba rodzin	23	16 085	14 795	x
BEZROBOCIE				
Liczba rodzin	24	11 048	10 233	x
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ				
Liczba rodzin	25	11 806	11 451	x
DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA				
Liczba rodzin	26	16 490	16 576	x
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUNCTWA WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO				
Liczba rodzin	27	3 063	2 626	x
ALKOHOLIZM				

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2023	Rok 2024	PROGNOZA* Rok 2025
Liczba rodzin	28	2 445	2 382	x
NARKOMANIA				
Liczba rodzin	29	261	302	x
POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA				
Liczba rodzin	30	2 864	2 151	x
W TYM: WIELODZIELNOŚCI				
Liczba rodzin	31	1 554	1 391	x
BEZDOMNOŚĆ				
Liczba rodzin	32	2 382	2 373	x
TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU DO ŻYCIA PO ZWOLNIENIU Z ZAKŁADU KARNEGO				
Liczba rodzin	33	603	619	x
ZDARZENIA LOSOWE				
Liczba rodzin	34	287	245	x
KLĘSKI ŻYWIŁOWE I EKOLOGICZNE				
Liczba osób	35	4	7	x
SIEROCTWO				
Liczba rodzin	36	25	11	x
PRZEMOC W RODZINIE				
Liczba rodzin	37	234	237	x
POTRZEBA OCHRONY OFIAR HANDLU LUDŹMI				
Liczba rodzin	38	17	13	x
USŁUGI POMOCY SPOŁECZNEJ				
USŁUGI OPIEKUŃCZE OGÓŁEM				
Liczba osób	39	5 913	6 032	x
W TYM: SPECJALISTYCZNE (wiersze 59 - 61)				
Liczba osób	40	292	287	x
SPECJALISTYCZNE USŁUGI DLA OSÓB Z ZABURZENIAMI PSYCHICZNYMI				
Liczba osób	41	457	444	x
PORADNICTWO SPECJALISTYCZNE				
Liczba rodzin	42	4 523	3 953	x
PRACA SOCJALNA				
Praca socjalna ogółem	42	41 618	42 932	x
Liczba rodzin, którym przyznano świadczenia	43	21 125	21 742	x
INTERWENCJA KRYZYSOWA				
Liczba rodzin	44	487	431	x
KONTRAKT SOCJALNY				
Liczba zawartych kontraktów socjalnych - ogółem	45	2 707	2 521	2 621
Liczba osób objętych kontraktem socjalnym - ogółem	46	3 009	2 678	2 823
Liczba zawartych kontraktów socjalnych część A	47	2 486	2 483	x
Liczba osób objętych kontraktem socjalnym część A	48	2 805	2 596	x

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2023	Rok 2024	PROGNOZA* Rok 2025
Liczba zawartych kontraktów socjalnych część B	49	253	219	x
Liczba osób objętych kontraktem socjalnym część B	50	253	219	x
PROJEKT SOCJALNY				
Liczba realizowanych projektów socjalnych	51	66	61	x
Liczba osób objętych projektami socjalnymi	52	3 376	3 921	x

* wiek produkcyjny: kobiety w wieku 18-59 lat, mężczyźni 18-64 lat.

** wiek poprodukcyjny: kobiety w wieku 60 i więcej, mężczyźni 65 i więcej.

a. Dane o korzystających z pomocy i wsparcia (GMINA - ZADANIA OPS, CUS ORAZ MOPS, MOPR)

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2023	Rok 2024	PROGNOZA* Rok 2025
ŚWIADCZENIA PIENIĘŻNE Z POMOCY SPOŁECZNEJ				
ZASIŁEK STAŁY				
Liczba osób	1	7 968	7 614	7 639
Kwota świadczeń w złotych	2	48 026 927	64 092 054	66 869 214
W tym: (wiersze 3-4)				
Zasiłek stały dla osób samotnie gospodarujących				
Liczba osób	3	7 225	6 954	6 994
Kwota świadczeń w złotych	4	45 402 060	60 761 528	62 996 041
W tym: (wiersze 5-6)				
Zasiłek stały dla osoby w rodzinie				
Liczba osób	5	795	701	711
Kwota świadczeń w złotych	6	2 624 867	3 330 526	3 873 173
ZASIŁEK OKRESOWY				
Liczba osób	7	11 450	10 085	10 100
Kwota świadczeń w złotych	8	23 676 101	21 293 318	23 726 997
W tym: (wiersze 9-10)				
Zasiłek okresowy z tytułu bezrobocia				
Liczba osób	9	7 504	6 938	6 943
Kwota świadczeń w złotych	10	16 352 630	14 973 053	16 074 857
Zasiłek okresowy z tytułu długotrwałej choroby				
Liczba osób	11	2 123	1 833	1 824
Kwota świadczeń w złotych	12	2 989 323	2 748 725	3 082 290
Zasiłek okresowy z tytułu niepełnosprawności				
Liczba osób	13	1 317	742	761
Kwota świadczeń w złotych	14	1 335 486	928 839	1 151 046
Zasiłek okresowy z tytułu możliwości utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego				
Liczba osób	15	30	48	47
Kwota świadczeń w złotych	16	56 178	58 528	62 050
Zasiłek okresowy kontynuowany niezależnie od dochodu na podstawie art. 38 ust. 4a i 4b				

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2023	Rok 2024	PROGNOZA* Rok 2025
Liczba osób	17	0	0	0
Kwota świadczeń w złotych	18	0	0	0
ZASIŁEK CELOWY OGÓŁEM				
Liczba osób	19	18 826	17 702	17 877
Kwota świadczeń w złotych	20	29 761 428	30 169 602	30 822 967
W tym: ZASIŁEK CELOWY PRYZNANY W RAMACH PROGRAMU WIELOLETNIEGO "POSIŁEK W SZKOLE I W DOMU"				
Liczba osób	21	14 219	13 407	13 538
Kwota świadczeń w złotych	22	20 968 061	21 516 177	22 114 843
ZASIŁKI CELOWE PRYZNANE NIEZALEŻNIE OD DOCHODU na podstawie art. 39a ust. 1 i 2				
Liczba osób	23	0	1	1
Kwota świadczeń w złotych	24	0	2 000	2 000
ŚWIADCZENIA NIEPIENIĘŻNE Z POMOCY SPOŁECZNEJ				
POSIŁEK OGÓŁEM				
Liczba osób	25	10 917	9 613	9 640
Kwota świadczeń w złotych	26	14 976 419	14 995 633	15 339 808
W TYM: DLA DZIECI				
Liczba osób	27	8 219	7 266	7 293
Kwota świadczeń w złotych	28	9 201 092	8 670 566	8 968 278
W tym: (z wierszy 29-30) POSIŁEK - świadczenie przyznane w ramach programu wieloletniego "Posiłek w szkole i w domu"				
Liczba osób	29	10 753	9 493	9 513
Kwota świadczeń w złotych	30	14 562 862	14 254 866	14 588 468
W TYM: DLA DZIECI (z wierszy 41-43)				
Liczba osób	31	8 401	7 381	7 406
Kwota świadczeń w złotych	32	9 300 637	8 819 206	9 072 055
SCHRONIENIE				
Liczba osób	33	1 275	1 297	1 328
Kwota świadczeń w złotych	34	6 182 615	8 208 783	8 581 611
UBRANIE				
Liczba osób	35	19	16	20
Kwota świadczeń w złotych	36	5 030	3 530	5 330
SPRAWIENIE POGRZEBU				
Liczba osób	37	229	295	310
Kwota świadczeń w złotych	38	726 809	1 038 714	1 140 717
ODPŁATNOŚĆ GMINY ZA POBYT W DOMU POMOCY SPOŁECZNEJ				
Liczba osób	39	3 521	3 646	3 696
Kwota świadczeń w złotych	40	134 289 438	163 397 341	174 234 582
INDYWIDUALNE PROGRAMY POMOCY				
WSPIERANIE RODZINY I PIECZA ZASTĘPCZA				
Liczba rodzin objęta pracą asystenta rodziny	41	2 307	2 470	2 496
Liczba rodzin wspierających	42	41	2	4
Liczba asystentów rodziny	43	206	200	201

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2023	Rok 2024	PROGNOZA* Rok 2025
Odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej w złotych	44	62 935 303	75 242 318	78 757 832

b. Dane o korzystających z pomocy i wsparcia (POWIAT - ZADANIA PCPR ORAZ MOPR)

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2023	Rok 2024	Prognoza* Rok 2025
INDYWIDUALNE PROGRAMY POMOCY				
PROGRAM ODDZIAŁYWAŃ KOREKCYJNO-EDUKACYJNYCH DLA OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC W RODZINIE				
Liczba osób korzystających z usług	1	240	330	355
PEŁNOLETNIE OSOBY OPUSZCZAJĄCE INSTYTUCJE O KTÓRYCH MOWA W ART. 88 UST.1 USTAWY O POMOCY SPOŁECZNEJ				
Liczba osób	2	42	25	41
Kwota świadczeń w złotych	3	126 599	99 215	266 530
W TYM:				
POMOC PIENIĘŻNA NA USAMODZIELNIENIE				
Liczba osób	4	11	8	22
Kwota świadczeń w złotych	5	33 066	34 211	102 820
POMOC PIENIĘŻNA NA KONTYNUOWANIE NAUKI				
Liczba osób	6	17	14	20
Kwota świadczeń w złotych	7	58 684	38 056	76 979
POMOC PIENIĘŻNA NA ZAGOSPODAROWANIE W FORMIE RZECZOWEJ				
Liczba osób	8	13	9	24
Kwota świadczeń w złotych	9	33 906	26 948	86 722
REHABILITACJA ZAWODOWA I SPOŁECZNA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH				
Ogólna kwota dofinansowania (PFRON, środki własne powiatu)	10	62 977 706	77 536 444	78 051 502
POMOC NA LIKWIDACJĘ BARIER ARCHITEKTONICZNYCH, TECHNICZNYCH I W KOMUNIKOWANIU SIĘ				
Liczba osób, które uzyskały dofinansowanie	11	797	951	963
Wartość dofinansowania w złotych	12	5 128 180	6 590 729	6 455 743
TURNUSY REHABILITACYJNE				
Liczba osób, które uzyskały pomoc	13	3 623	4 273	4 076
Wartość dofinansowania w złotych	14	5 810 322	7 937 103	7 975 645
ZAOPATRZENIE W PRZEDMIOTY ORTOPEDYCZNE, ŚRODKI POMOCNICZE I SPRZĘT REHABILITACYJNY				
Liczba osób, które uzyskały pomoc	15	6 513	7 990	7 583
Wartość dofinansowania w złotych	16	11 843 615	15 226 128	13 267 530
PROGRAM "AKTYWNY SAMORZĄD"				
Liczba świadczeń	17	833	1 079	1 045
Wartość dofinansowania w złotych	18	6 062 615	6 889 850	6 711 715
Liczba osób z niepełnosprawnościami korzystających z form wsparcia pomocy społecznej ogółem	19	4 596	4 991	4 591
DOFINANSOWANIE SPORTU, KULTURY, REKREACJI I TURYSTYKI				
Liczba dofinansowanych imprez	20	177	190	197
Liczba niepełnosprawnych uczestników	21	11 057	10 897	10 972
Wartość dofinansowania ogółem w złotych	22	664 633	824 963	815 618

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2023	Rok 2024	Prognoza* Rok 2025
DOFINANSOWANIE USŁUG TŁUMACZA JĘZYKA MIGOWEGO LUB TŁUMACZA - PRZEWODNIKA				
Wartość dofinansowania w złotych	23	3 000	4 984	17 284

III. Inne rodzaje pomocy i świadczeń

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2023	Rok oceny	Prognoza rok po ocenie
DODATKI MIESZKANIOWE				
Liczba gospodarstw domowych	1	18 717	18 660	19 321
Kwota świadczeń w złotych	2	47 704 597	49 742 849	52 449 389
DODATKI ENERGETYCZNE				
Liczba gospodarstw domowych	3	35	14 319	2 489
Kwota świadczeń w złotych	4	44 080	5 148 115	719 2

IV. Zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2023	Rok oceny	PROGNOZA* Rok po ocenie
OŚRODKI WSPARCIA - OGÓŁE				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	1	5 003	4 533	4 183
Liczba osób korzystających	2	5 557	4 941	4 850
Liczba osób oczekujących (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	3	198	113	118
Liczba decyzji odmownych (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	4	81	65	65
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	5	939	992	994
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	6	80 113 270	94 605 999	106 619 358
W TYM:				
ŚRODOWISKOWE DOMY SAMOPOMOCY				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	7	1 632	1 680	1 685
Liczba osób korzystających	8	1 778	1 794	1 811
Liczba osób umieszczonych	9	839	784	765
Liczba osób oczekujących (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	10	51	42	50
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	11	503	520	522
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	12	49 204 674	58 030 303	65 941 732
DZIENNE DOMY POMOCY				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	13	1 088	1 128	728
Liczba osób korzystających	14	1 030	986	801
Liczba osób oczekujących (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	15	13	20	20
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	16	158	151	149
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	17	11 563 308	15 247 800	17 999 345
SCHRONISKA DLA OSÓB BEZDOMNYCH I SCHRONISKA DLA OSÓB BEZDOMNYCH Z USŁUGAMI OPIEKUŃCZYMI				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	18	690	548	487

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2023	Rok oceny	PROGNOZA* Rok po ocenie
Liczba osób korzystających	19	813	699	694
Liczba osób skierowanych w wyniku eksmisji	20	0	1	1
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	21	93	98	93
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	22	8 915 209	9 633 806	9 864 337
OGRZEWAŁNIE				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	23	130	130	120
Liczba osób korzystających	24	929	1 019	946
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	25	19	19	19
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	26	1 053 935	1 207 230	1 215 106
NOCLEGOWNIE				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	27	257	257	282
Liczba osób korzystających	28	857	798	834
Liczba osób skierowanych w wyniku eksmisji	29	1	0	0
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	30	13	13	17
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	31	1 587 555	1 846 725	2 290 474
KLUBY SAMOPOMOCY				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	32	700	665	725
Liczba osób korzystających	33	933	882	913
Liczba osób oczekujących (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	34	10	8	7
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	35	34	37	36
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	36	2 824 988	3 316 099	4 437 017
DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	1	3 989	3 989	3 989
Liczba osób korzystających	2	4 360	4 560	4 550
Liczba osób umieszczonych	3	775	765	769
Liczba osób oczekujących (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	4	280	293	282
Liczba decyzji odmownych (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	5	36	42	37
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	6	2 673	2 731	2 693
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	7	292 008 078	360 534 374	383 048 592
MIESZKANIA TRENINGOWE ORAZ WSPOMAGANE OGÓŁEM				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	8	357	371	371
Liczba osób korzystających	9	370	411	414
Liczba osób umieszczonych	10	184	189	206
Liczba osób oczekujących (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	11	30	82	97
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	12	82	73	80
Roczny koszt prowadzenia	13	10 598 905	11 715 691	14 705 814

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2023	Rok oceny	PROGNOZA* Rok po ocenie
i utrzymania placówek (w złotych)				
OŚRODKI INTERWENCJI KRYZYSOWEJ OGÓŁEM (powiatowe)				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	14	42	46	46
Liczba osób korzystających	15	331	1 808	1 802
PLACÓWKI SPECJALISTYCZNEGO PORADNICTWA (powiatowe)				
Liczba osób korzystających	16	2 898	3 410	3 422
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	17	21	21	21
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	18	1 149 778	1 435 628	1 495 388
PLACÓWKI WSPARCIA DZIENNEGO				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	19	6 514	6 024	5 789
Liczba osób korzystających	20	4 828	4 428	4 254
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	21	388	361	356
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	22	25 621 090	29 746 391	30 839 875
PLACÓWKI OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZE OGÓŁEM				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	23	772	1 009	1 009
Liczba osób korzystających	24	907	1 115	1 056
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	25	608	638	649
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	26	77 618 953	90 662 938	97 637 103
W tym: PLACÓWKI TYPU RODZINNEGO				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	27	58	64	56
Liczba osób korzystających	28	58	62	56
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	29	43	50	49
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	30	3 118 954	3 482 707	3 418 649
CENTRUM INTEGRACJI SPOŁECZNEJ				
Liczba uczestników zajęć	31	147	102	102
KLUB INTEGRACJI SPOŁECZNEJ				
Liczba uczestników zajęć	32	102	84	81
WARSZTAT TERAPII ZAJĘCIOWEJ				
Liczba uczestników zajęć	34	1 303	1 307	1 322
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	35	467	475	484
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	36	41 213 319	48 040 346	50 475 527
ZAKŁAD AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ				
Liczba uczestników zajęć	37	427	443	463

V. Kadra jednostki organizacyjnej pomocy społecznej

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2023	Rok oceny	Potrzeby rok po ocenie
OGÓŁEM PRACOWNICY JEDNOSTKI				
Liczba ogółem pracowników jednostki pomocy społecznej	1	6 991	7 128	x
KADRA KIEROWNICZA				
Ogółem kadra kierownicza (dyrektor jednostki i jego zastępcy)	2	470	471	x
PRACOWNICY SOCJALNI				
Ogółem	3	1061	1046	x

VI. Środki finansowe na wydatki w pomocy społecznej i innych obszarach polityki społecznej w budżecie jednostki samorządu terytorialnego (zadania własne i zadania zlecone) - w złotych

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2023	Rok oceny	Potrzeby rok po ocenie
OGÓŁEM				
OGÓŁEM (działy)	1	2 142 280 867	2 505 885 324	2 659 928 466
W tym: w budżecie OPS/PCPR	2	1 424 655 820	1 668 182 566	1 766 474 162
851 - OCHRONA ZDROWIA				
85153 - Przeciwdziałanie narkomanii	3	2 587 975	5 222 670	2 689 161
w tym: w budżecie OPS / PCPR	4	368 751	403 806	394 630
85154 - Przeciwdziałanie alkoholizmowi	5	60 067 444	73 442 768	69 557 914
w tym: w budżecie OPS / PCPR	6	14 612 106	17 088 858	18 490 673
852 - POMOC SPOŁECZNA				
85202 - Domy pomocy społecznej	7	355 062 933	431 830 472	475 726 878
w tym: w budżecie OPS / PCPR	8	135 295 804	182 228 008	201 819 388
85203 - Ośrodki Wsparcia	9	58 665 585	75 297 288	93 815 035
w tym: w budżecie OPS / PCPR	10	7 125 065	8 524 756	11 403 015
85205 - Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	11	1 889 053	2 789 795	3 127 136
w tym: w budżecie OPS / PCPR	12	1 852 053	2 690 642	3 022 869
85213 - Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia z pomocy społecznej, niektóre świadczenia rodzinne oraz za osoby uczestniczące w zajęciach centrum integracji społecznej	13	4 182 085	5 566 317	7 686 923
w tym: w budżecie OPS / PCPR	14	4 044 697	5 357 249	7 399 468
85214 - Zasiłki i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe	15	50 520 716	49 888 200	62 596 060
w tym: w budżecie OPS / PCPR	16	49 620 163	48 936 551	61 241 639
85215 - Dodatki mieszkaniowe	17	51 103 078	69 756 907	56 217 992
w tym: w budżecie OPS / PCPR	18	35 494 393	48 588 504	38 592 706
85216 - Zasiłki stałe	19	47 956 734	64 319 276	79 675 952
w tym: w budżecie OPS / PCPR	20	46 138 627	61 636 842	76 415 201
85218 - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	21	27 212 323	35 422 585	38 633 640
w tym: w budżecie OPS/PCPR	22	27 212 323	35 422 585	38 528 710
85219 - Ośrodek Pomocy Społecznej	23	231 453 281	285 278 644	320 699 937
w tym: w budżecie OPS/PCPR	24	228 513 325	281 423 345	312 644 530
85220 - Specjalistyczne poradnictwo, mieszkania chronione i ośrodki interwencji kryzysowej	25	15 129 837	12 690 072	15 860 756
w tym: w budżecie OPS / PCPR	26	9 135 508	9 818 176	11 768 189
85228 - Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	27	67 997 981	81 117 525	86 156 290
w tym: w budżecie OPS / PCPR	28	65 873 321	77 755 484	84 374 453
85230 - Pomoc w zakresie dożywiania	29	35 314 059	34 816 221	38 953 516
w tym: w budżecie OPS / PCPR	30	31 747 717	31 010 083	35 008 181
85231 - Pomoc dla cudzoziemców	31	2 046 620	504 822	339 693

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2023	Rok oceny	Potrzeby rok po ocenie
w tym: w budżecie OPS / PCPR	32	1 778 401	366 642	198 793
W tym (z wiersza 31): Wydatki na pomoc dla cudzoziemców w celu integracji ze środowiskiem (cudzoziemcy, którzy uzyskali status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą)	33	844 434	329 134	191 193
w tym: w budżecie OPS / PCPR	34	814 628	311 473	183 885
85232 - Centra Integracji Społecznej	35	1 446 587	2 003 614	2 221 245
w tym: w budżecie OPS / PCPR	36	0	0	0
85278 - Usuwanie skutków klęsk żywiołowych	37	112	50 000	0
w tym: w budżecie OPS / PCPR	38	112	0	0
85295 - Pozostała działalność	39	46 649 239	58 320 687	60 910 684
w tym: w budżecie OPS / PCPR	40	23 312 486	38 227 535	33 285 514
853 - POZOSTAŁE ZADANIA W ZAKRESIE POLITYKI SPOŁECZNEJ				
85311 - Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych	41	18 050 797	17 905 862	18 912 738
w tym: w budżecie OPS / PCPR	42	2 786 436	3 736 936	3 895 902
85321 - Zespoły orzekania o niepełnosprawności	43	7 976 234	9 373 067	9 391 237
w tym: w budżecie dyspozycji OPS / PCPR	44	3 037 676	3 625 990	3 684 000
85324 - Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	45	29 216 944	33 443 431	33 170 927
w tym: w budżecie OPS / PCPR	46	15 263 238	19 520 667	19 212 855
85395 - Pozostała działalność w zakresie polityki społecznej	47	66 089 349	25 700 932	49 532 536
w tym: w budżecie OPS / PCPR	48	41 663 715	12 210 160	36 674 732
854 - Edukacyjna opieka wychowawcza				
85415 - Pomoc materialna dla uczniów	49	6 751 334	5 431 276	6 395 581
w tym: w budżecie OPS / PCPR	50	3 295 721	2 649 090	2 375 161
85416 - Pomoc materialna dla uczniów o charakterze motywacyjnym	51	1 515 712	1 847 254	1 966 957
w tym: w budżecie OPS / PCPR	52	0	3 800	3 900
855 - Rodzina				
85501 - Świadczenie wychowawcze	53	1 248 811	975 298	776 897
w tym: w budżecie OPS / PCPR	54	670 172	457 340	239 673
85502 - Świadczenia rodzinne, świadczenie z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego	55	637 898 611	726 591 256	665 114 451
w tym: w budżecie OPS / PCPR	56	495 625 103	557 485 743	515 061 655
85504 - Wspieranie rodziny	57	22 172 665	26 980 891	36 179 452
w tym: w budżecie OPS / PCPR	58	21 228 217	25 352 675	32 522 645
85505 - Tworzenie i funkcjonowanie żłobków	59	72 777 734	100 074 049	121 479 365
w tym: w budżecie OPS / PCPR	60	0	0	0
85506 - Tworzenie i funkcjonowanie klubów dziecięcych	61	2 131 077	2 629 200	3 474 374
w tym: w budżecie OPS / PCPR	62	0	0	0
85507 - Dzienni opiekunowie	63	0	252 974	183 230
w tym: w budżecie OPS / PCPR	64	0	0	0

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2023	Rok oceny	Potrzeby rok po ocenie
85508 - Rodziny zastępcze	65	115 129 630	140 387 205	159 237 713
w tym: w budżecie OPS / PCPR	66	113 525 657	139 115 166	157 942 277
85510 - Działalność placówek opiekuńczo-wychowawczych	67	87 836 710	108 728 376	124 308 763
w tym: w budżecie OPS / PCPR	68	33 993 671	40 770 604	47 990 156
85513 - Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia rodzinne, zgodnie z przepisami ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz za osoby pobierające zasiłki dla opiekunów, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów	69	14 199 617	17 246 390	14 935 433
w tym: w budżecie OPS / PCPR	70	11 441 362	13 775 329	12 283 247
85514 - Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby przebywające na urloпах wychowawczych, za osoby zatrudnione jako nianie oraz za osoby sprawujące osobistą opiekę nad dzieckiem	71	0	0	0
w tym: w budżecie OPS / PCPR	72	0	0	0
85578 Usuwanie skutków klęsk żywiołowych	73	0	0	0
w tym: w budżecie OPS / PCPR	74	0	0	0